

Tit Makcije Plaut

Hvalisavi vojniki

(Miles gloriosus)

preveo

Koloman Rac

SADRŽAJ

PRVI ČIN	5
DRUGI ČIN	11
TREĆI ČIN	52
ČETVRTI ČIN	76
PETI ČIN	126
RJEČNIK	133

Osobe:

PIRGOPOLINIK,¹ časnik
FILOKOMAZIJA, njegova suložnica
PALESTRION, rob
SCELEDRO
LURCION njegove sluge
ARTOTROG, nametnik
PERIPLEKOMEN, susjed
KARION, njegov kuhar
PLEUSIKLO, Filolomazijin dragi
AKROTELEUCIJA, bludnica
MILFIDIPA, njezina sluškinja
DJEČAK, rob
ROBOVI
PJEVAČ

¹ Prema običaju Plautova kazališnog razdoblja mnoga su imena osoba u rimskim igrokazima bila grčka, a najčešće su nešto i značila. Ime glavnog junaka znači otprilike Rušitelj-kula-i- gradova ili Gradobija. Filokomazija je primjerice "Ljubiteljica-buke-i-svečanosti", Akroteleucija je "Ona-na-samom-vrhu", odnosno Nenadmašiva.

ARGUMENT² 1.

Mladu curu mladog poklisara ote jedan časnik
I odvede iz Atene u Efez, a rob mladićev uputi se
Lađom da to javi gazdi, al' ga s lađe otmu gusari,
Efežani, i dadu na dar baš tom istom časniku.
Siroti rob tad pošlje gazdi vijest da dođe iz Atene,
Gospar stiže, rob mu nađe stan u susjedstvu i probi zid da
Ludo sretnom paru omogući tajne sastanke, no
Ozgor, s krova, spazi ih baš gdje se grle, časnikov
Rob, no nasamariše ga da je riječ o drugoj curi.
I onda naš junak Palestrion nagovori časnika da se
Oslobodi milosnice, uvjerivši ga da za njim čezne
Susjedova mlada žena, luda za tim da mu bude ženom.
Uzbuđen, časnik otpusti curu, uz obilnu nadarbu,
Srne u dom susjedov, gdje starac da ga dobro istući.

ARGUMENT 2.

Mladi Atenjanin zavolje mladu milosnicu,
slobodnjakinju, a ona njega. Mladić otplovi
u Naupakt, ko poklisar, a curu mu otme neka
vojničina, pa s njom na lađu i u Efez. Rob mladićev,
napustivši Atenu, plovi da to javi svom gosparu,
no zarobe ga gusari i dadu baš tom istom časniku.
Tad on svom gazdi javi da dođe u Efez. Mladić stiže
i uze stan u domu starog očevog znanca, uz dom
rečenog časnika. A onda naš rob probi međuzid
i spoji sobe, da se mladi krišom sastaju. I smisli
da je ta, druga, djevojčina sestra blizanka. A susjed,
staračac, naputi obijesnu curu da zaludi časnika.
Vojničina se pomami za ljupkom ženskićom
ponadavši se braku, oslobodi bivšu suložnicu,
al' bude uhvaćen ko preljubnik i dobro izdevetan.

² **Argument** = sadržaj. ("U dvije riječi čujte argument od komedije..." - Prolog u Držićevu Dundu Maroju.) - Prvi je argument - akrostih: prva slova stihova daju izvorno ime komedije – MILES GLORIOSUS.

PRVI ČIN

Dvije kuće jedna do druge. U jednoj stanuje PIRGOPOLINIK, a u drugoj stari PERIPLEKOMEN. Pred kućom je Periplekomenovom žrtvenik Dijanin. Izlazi Pirgopolinik sa zaludnikom Artotrogom i sa svojom pratnjom.

PIRGOPOLINIK, pratnji

Nek sjaj mog štita samo bude sjajniji
no zrake su sunčane, kad vedrina sja,
da, čim do bitke dođe, pa mi ustreba,
u ljutu boju ljutit pogled otupi
mom protivniku! A taj mač ja tješit ću
da ne jada se nit mi duhom klone kad,
što već ga dugo besposlena nosam svud,
a on bi protivničke glave smicao!
No, gdje je Artotrog?

ARTOTROG

Pa ovdje, junače,
uz čedo sreće, kralja stasom, stoji, gle!
Kraj tebe ime junak sam Mars ne nosi,
a ni junaštvo svoje s tobom ne mjeri!

PIRGOPOLINIK

Zar taj kog spasih u poljani Kukuljskoj,
gdje Gromoglasko Šeprtljačin Vučistrah,
Neptunov unuk, bješe glavni vojvoda?

ARTOTROG

Sjećam se - onoga sa zlatnim oružjem
ti misliš, kome dahom vojsku otpuhnu,
ko vihor lišće, ili crijeplje s krovova!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

To nije bilo ništa!

ARTOTROG

Bogme ništa, da,
ne spominjući ono što ti...

Prema gledateljima.

... nikada
ne izvrši! Tko od vas većeg lašca zna,
il glupljeg hvastavca, od ovog stvora tu,
nek uzme mene da mu budem zadnji rob!
Al jedno priznajem: ja volim njegov smok!

PIRGOPOLINIK,
ogleda se za njim

Ma gdje si?

ARTOTROG

Tu sam! Onda, znaš, u Indiji,
prelomio si slonu lakat, sjećaš se?

PIRGOPOLINIK

Što? Lakat?

ARTOTROG

Ne, ne! Mislio sam stegno, znaš!

PIRGOPOLINIK

Blag zamah ruke, ništa!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

ARTOTROG

Jače da si ga
opalio, tvoj lakat bi toj slončini
kroz kožu, crijeva i kroz kost čak prošao!

PIRGOPOLINIK

Ne vrijedi spomena!

ARTOTROG

Ne vrijedi, naravno,
da meni pričaš o junaštvu koje znam!

U stranu.

Za svu tu bijedu kriv je trbuh. Uho mi
sve pije, da bi zubi mogli kosati!
Ma što on slaže, ja sve, s laskom, prihvaćam!

PIRGOPOLINIK

A što ti ono htjedoh reći?

ARTOTROG

Znam ja što.
Dogodilo se, sjećam se...

PIRGOPOLINIK

Što?

ARTOTROG

Kako, što?

PIRGOPOLINIK

I sveg se sjećaš?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

ARTOTROG

Da. U Kilikiji sto
pedeset, stotinu u Bojoskitiji,
Makedonaca sto, a Sardana sto pet -
sve si ih pobio u jedan cigli dan!

PIRGOPOLINIK

Koliko ukupno?

ARTOTROG

Pa, sedam tisuća.

PIRGOPOLINIK

Da, bit će baš toliko. Točan ti je zbroj.

ARTOTROG

Ja nemam popis, ali pamtim brojeve!

PIRGOPOLINIK

Da, um ti dobro služi.

ARTOTROG

Izoštri ga glad.

PIRGOPOLINIK

Dok budeš takav, kao dosad, hrane ti
nedostajati neće! Moj stol - tvoj je stol!

ARTOTROG

U Kapadokiji si, jednim udarcem,
sto ljudi pobio, da mač ti ne rđa!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

Pješaci neki - čak su mi se smilili!

ARTOTROG

A da ti kažem nešto što već svatko zna?
Pirgopolinik samo jedan - to si ti! -
na zemlji živi: srcem, rastom, desnicom -
nema mu premca! Voli te sav ženski svijet,
i s pravom, kad si lijep! Baš jučer povukle
me za plašt...

PIRGOPOLINIK

No, i što su rekle, reci mi!

ARTOTROG

Pa, pitale su: "Je l' to Ahil?" - jedna će.
"Ne, to je njegov brat!" - ja njoj. A druga će:
"A, bogami - ljepotan, gizdav, ponosan!
Gle, kakvu ima kosu - krasni uvojci!
Ah, presretnih li žena koje grli on!"

PIRGOPOLINIK

Baš tako kažu?

ARTOTROG

Da! i molile su me
da danas te, ko čudo, prošećem kraj njih!

PIRGOPOLINIK

Da, nevolja je kad je čovjek tako lijep!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

ARTOTROG

Već su mi dosadne, sve traže, zaklinju,
da vidjeti te smiju! Da im budeš gost!
Ne mogu od njih raditi svoj posao!

PIRGOPOLINIK

A imaš...?

ARTOTROG

Knjižicu? I k tome pero, da!

PIRGOPOLINIK

Ti pogađaš baš svaku moju misao!

ARTOTROG

Ja moram u tančine znati tvoju ćud
i svaku tvoju željicu nanjušiti!

PIRGOPOLINIK

Pa, vrijeme nam je, mislim, krenuti na trg
da sve vojnike, koje sam jučer još
zapisao, u najam, sada isplatim.
Kralj Seleuk me ono silno molio
da najamnike skupim mu i popišem,
pa za taj posao odredih ovaj dan.

ARTOTROG

Pa hajdmo onda!

PIRGOPOLINIK

Pratnjo, dečki, krenimo!

Ulazi Pirgopolinikov rob Palestrion

DRUGI ČIN

PALESTRION

Ispričat ću vam, ako vam je po volji,
sažetak našeg igrokaza današnjeg.
Tko neće slušati, nek ide lijepo van,
da mjesto njega sjedne tko će slušati.
Priopćit ću vam naziv, a i sadržaj
te komedije, koju vam sad glumimo.
A radi nje ste tu, u mjestu zabave.
Ta komedija se na grčkom naziva
Alazon, što bi naški bilo Hvališa.
Taj grad je E f e z , onaj časnik, gazda moj
što otud na trg ode - hvastav, bestidan
i pravi gad, krivokletnik i preljubnik -
sam govori da žene za njim luduju.
Kud god da prođe, smiju mu se, rugaju.
I bludnice ga usnama zaluduju,
al vidiš: više mu se cere, krevelje.
Već dugo nisam njegov rob, a bio sam.
I htio bih da znate kako k njemu sam
od prvog gazde svog u ropstvo dospio.
Sad pazite, ispričat ću vam sadržaj!
Gospodar u Ateni bje mi mlađahan
i valjan. Volio je neku bludnicu,
i ona njega. Odnos vrlo uspješan.
A onda ga, ko poslanika, posla grad
u Naupakt, radi državničkih poslova.
A uto dođe u Atenu časnik naš
i uvuče se u dom ljubavnice mog
gospara, umiljavajuć se njezinoj
već zreloj majci nakitom i jelima
i vinom, omilivši posve svodilji.
I čim se tom vojniku pruži prilika,
on majku drage gazdine, tu svodilju,
baš ružno nasamari, uzev njenu kćer,
da krišom djevojku ukrca na brz brod
i da je silom dopremi u Efez grad.

Čim saznah da je iz Atene oteo
ljubicu mog gazde, brzo najmih brod,
ukrcam se, da gosparu u Naupakt sve
to javim! Na pučini, tako htjede bog,
brod uhvatiše gusari, te ne stigoh
do gospodara, kojem bijah krenuo.
Moj otmičar me pokloni baš časniku,
već znate kom, u čijoj kući sretoh nju,
dragu mog gazde iz Atene. Ona me
prepozna, mignuv mi da je ne oslovim.
No poslije mi se odmah prvom prilikom
potužila na svoju gorku sudbinu:
svim srcem, reče, voljela bi pobjeći
odonud doma, u Atenu, gazdi mom,
jer njega voli, dok vojnika prezire.
Razumjevši je, sročio sam pismo, pa
zapečatio, krišom, list i predao
ga nekom trgovcu, da mom ga gazdi da,
što bješe u Ateni, lud za curom tom,
da dođe amo! On ne prezre poruku,
već doputova, našav stan u susjedstvu,
kod jednog zgodnog starca, znanca očeva.
A on svom zaljubljenom gostu pomaže
i savjetom i djelom, potiče nas čak.
I sad koješta spremam ovdje u kući,
da se ti mladi ljubavnici sastaju.
Taj časnik svoju suložnicu smjesti u
sobičak u kom samo ona boravi.
Ja probih zid te sobe, tako cura sad,
skrivećke, može ovamo i onamo.
Naš starac sve zna, on me na to naveo,
jer rob, moj znanac, što ga časnik postavi
čuvarom svojoj ljubi, nije ne znam što.
Domišljata će domisao, lukavo
lukavstvo naše, zaslijepiti mu vid,
pa ni što čak vidi, neće vidjeti!
Al da se ne bunite, dvije će uloge
ta ženska, tu i tamo, danas glumiti,
te uvijek ista, uvijek drugu igrati.
Čuvara ćemo lako zavaravati...
Al otud nešto škrinu, od starca susjeda!
Gle, izlazi! Da, to je dragi starac naš!

Periplekomen, Palestrion

PERIPLEKOMEN, viče u kuću

Ako spazite na krovu stranca, a ne slomite
mu kosti, svima ću vam remenje s bedara rezati!
Svi nam susjedi već znaju što se ovdje događa -
pa mi ozgor zure u kuću. Zato svima ponavljam:
spazite li kog vojnika tu na našem krovu, štiti, štiti,
osim mog Palestriona, bacite ga na cestu!
Kaže li da traži kokoš, goluba, il majmuna,
ne istučete li ga na mrtvo ime - napolje!
Zato svakog natjerajte da se kani kockanja,
pa lijepo doma, bez kosti, i na svoj račun, spravlja pir!

PALESTRION, za sebe

Naša družina mu, čujem, napravila neko zlo?
Reče im da mojim sudruzima kosti polome,
al meni ne, pa baš me briga što sad prijeti drugima!
Prići ću mu.

PERIPLEKOMEN, za sebe

Je li ono Palestrion preda mnom?

PALESTRION

Što radiš, Periplekomene?

PERIPLEKOMEN

Da mogu birati,
sad bih malo koga, osim tebe, htio susresti!

PALESTRION

Što je? Zašto prijetiš našoj družini?

PERIPLEKOMEN

Ma ubi me!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Zašto?

PERIPLEKOMEN

Sve se zna!

PALESTRION

A što se zna?

PERIPLEKOMEN

Ma, evo, maloprije
netko je od vaše služinčadi s krova virnuo
u našu kuću, pa je vidio gdje gost se naš i
Filokomazija ljube!

PALESTRION

Tko ih vidje?

PERIPLEKOMEN

Drug tvoj.

PALESTRION

Koji to?

PERIPLEKOMEN

Ne znam, tako mi je hitro pobjegao!

PALESTRION

Slutim, tko!

Što ću sad!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PERIPLEKOMEN

On bjež, a ja: "Što tražiš tu? Je l' tvoj taj krov?"
A on mi, bježeć, uzvрати: "Pa lovim jednog majmuna!"

PALESTRION

Teško meni! Stradat ću zbog ništavne životinje!
Je li Fila još tu?

PERIPLEKOMEN

Kad sam izlazio, bila je.

PALESTRION

Idi, reci da se brzo vrati, da je služinčad
vidi u kući! Ne želi, valjda, da mi, robovi,
zbog te njezine se ljubavi sad s križem vjenčamo!?

PERIPLEKOMEN

Reći ću joj. Hoćeš još što?

PALESTRION

Hoću. Reci joj i to
da nikud s puta svoje ženske naravi ne silazi,
neka čuva i vještinu, a i ćud!

PERIPLEKOMEN

Što misliš s tim?

PALESTRION

Tko je vidje, nek ga uvjeri da ne vidje baš nju.
Da tko stoput nešto vidi, ona neka poriče!
Neka ima usta, jezik, drskosti, lukavštine,
smionosti, bezočnosti, himbe, tvrdokornosti!
Ćudljiva ti ženska ne moli vrtlara za pomoć -

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

ona ima doma svaku vrstu začina za svoj
himben značaj: doma spletku, lasku, doma prijevaru.

PERIPLEKOMEN

Nađem li je, reći ću joj. Ali što ti se to još
mota po pameti, moj Palestrione?

PALESTRION

Pričekaj,
šuti, dok u glavi ne sredim sve misli! Pitam se,
kakvu zamku postaviti liscu što je vidje tu?

PERIPLEKOMEN

Razmišljaj! A ja ću dotle stati tamo. (Za se) Vidi ga,
kako stoji mrka čela, zabrinut i zamišljen!
Ovaj nešto strašno snuje, smišlja silne napade!
Prstima o grudi lupka, mislim: srce vabi van.
Odvraća se, ljevicom se podboči o lijevi bok,
desnicom računa na prste. Sav bok mu otiče,
kako bijesno lupa! Nije zadovoljan, čini se.
Pucka prstima i trza se i mijenja položaj.
Eno, sada klima glavom! Nema sretne zamisli!
Ma što bilo, prokuhat će, on ne iznosi na stol
ništa sirovo! Sad gradi! Stup pod bradu postavlja.
Dovraga! Ta gradnja vam se meni, bome, ne mili.
Jedan barbarski je pjesnik tako bradu podupro,
koga dva stražara straže, sat na sat, bez prestanka.
Stoji, kao rob u komediji, krasno, predivno!
Smiriti se neće sve dok naum svoj ne ostvari.
Smislilo je! (Glasno) Radi, kako znaš i misliš, preni se!
Budi se, ako ne želiš bdjeti šibom išaran!
Preni se, probudi se, hej! Dan je, čuješ?

PALESTRION

Čujem ja.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PERIPLEKOMEN

Vidiš? Tebi prijete neprijatelj, a tvom zatku - bič!
Zgrabi branik, traži pomoć, počni nešto, ne časi!
Pretekni ga, vodi vojsku nekud gorom, okolo
i opkoli protivnika, utvrđuj svoju obranu!
Protivniku spriječi dovoz hrane, sebi krči put
kud će tvojim postrojbama stići krma, živež, kruh!
Pazi na to. Stvar je hitna. To pronađi, stvori to!
Sad odlučuj brzo! Stvori, što još nitko ne stvori,
i pokaži što još nitko nigdje nije vidio!
Ako sam sve uzmeš u ruke, ti misliš, nadam se -
protivnik je smrvljen?

PALESTRION

Da, ja sve to na se uzimam!

PERIPLEKOMEN

Ja ti velim, postići ćeš za čim ideš!

PALESTRION

Dao bog!

PERIPLEKOMEN

Možeš li mi reći što si smislio?

PALESTRION

Ma umukni,
dok te ne uvedem u sve svoje spletkе, pa ćeš ti
znati što i ja znam i što kanim!

PERIPLEKOMEN

Šutjet ću ko grob!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Moj gospodar nema kožu kao čovjek, već ko slon,
a ni mozga nema više nego kamen!

PERIPLEKOMEN

To već znam!

PALESTRION

Počet ću ovako... Evo kakvu varku pripremam:
reći ću da našoj Filokomaziji je sestra, blizanka,
iz Atene, s jednim svojim dragim stigla ovamo -
slična njoj ko jaje jajetu! A da su odsjeli
u tvom domu.

PERIPLEKOMEN

Dobro, dobro! Divno! Sjajna dosjetka!

PALESTRION

Ako onaj sluga tuži Filokomaziju mom časniku
da je vidje gdje se ovdje ljubi s drugim, tvrdit ću,
uskos svom drugaru, da je onu drugu vidio,
gdje se s dragim svojim ljubi.

PERIPLEKOMEN

Krasno! Divno! Predivno!

To ću isto reći i ja kad me vojnik zapita!

PALESTRION

Reci da su vrlo slične! To i Filokomaziji ispričaj.
Da se ne bi smela kad je vojnik nešto zapita.

PERIPLEKOMEN

Mudra varka! A što, htjedne li ih obje vidjeti?
A što onda?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Ništa! Za to ima bezbroj isprika:
nije doma, šeće, spava, ljepša nam se, kupa se,
jede, pije, ima posla, ne zna kad će, ne može.
Ispriku je lako naći. Tek da ona napravi
taj prvi korak - da on primi našu laž za istinu!

PERIPLEKOMEN

Dobro veliš.

PALESTRION

A sad uđi. Filokomaziji, ako je još tu,
reci nek se brzo vrati. Svjetuj je, pouči je,
nek se drži naših uputa o sestri blizanki,
neka pazi na to!

PERIPLEKOMEN

Dobro, sve ću je naučiti.
Što još želiš?

PALESTRION

To, da uđeš.

PERIPLEKOMEN

Idem. (Odlazi.)

PALESTRION

Ja ću u naš dom.
Morat ću se oprezno raspitati i saznati
koji je od slugu majmuna po krovu tražio.
Sigurno je, uz riječ, nekom bliskom svojcu odao
sve o dragoj svoga gazde, kako ju je gledao
gdje se tu, u susjedstvu, ljubaka s nekim neznancem.
Znam tu naviku - jer ni ja ne znam kriti sve što znam.
Ako nađem krivca, ovnom ću i praćom na njega!
Odlučan sam i već spreman da ga silom oborim!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

Zatajim li u tom, njuškati ću ko pseto lovačko
naokolo, sve dok drskog lisca tog ne uhvatim.
Naša vrata škripe! Najbolje da malo stišam glas.
Eno Filin čuvar, sluga, sudrug moj, baš izlazi!

Izlazi Sceledro. Ne opazi u prvi mah Palestriona.

Sceledro, Palestrion

SCELEDRO, za sebe

Ako danas nisam u snu s krova na krov prešao,
rekao bih da sam danas vidio u susjedstvu
gospodinovu dragu, Filu, gdje baš traži nevolju!

PALESTRION, za sebe

On je vidje gdje se ljubi, to je lako shvatiti!

SCELEDRO

čuvši kako netko govori, zaprepasti se
Tko je to?

PALESTRION

Tvoj sudrug. Što je, Sceledro?

SCELEDRO

Baš ti mi sad
trebaš, moj Palestrione!

PALESTRION

Zašto? Što je? Reci mi!

SCELEDRO

Strah me...

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Čega?

SCELEDRO

Toga da ne uletimo, danas još,
svi mi sluge odreda u golem jad i nevolju!

PALESTRION

Samo leti! Ja ti ulet, a ni izlet ne branim!

SCELEDRO

Znači, ne znaš kakvo novo zlo se u nas rodilo?

PALESTRION

Kakvo zlo?

SCELEDRO

Sablažnjivo!

PALESTRION

Zadrži ti to za sebe,
što to meni pričaš; nemoj!

SCELEDRO

Moram, slušaj, molim te:
popao sam ti se danas na krov, tražeć majmuna...

PALESTRION

Nitkov lovi ništavnu životinju, moj Sceledro!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

SCELEDRO

Zašto vrijeđaš?

PALESTRION

Kad si počeo, sad reci do kraja!

SCELEDRO

Slučajno sam s krova pogledao dolje, k susjedu,
i spazio ti Filu, gdje se ljubi s nekim meni
neznanim mladićem!

PALESTRION

Kakav grdan grijeh, Sceledro!

SCELEDRO

Vidio sam je!

PALESTRION

Ti?

SCELEDRO

Ja, da! Ja! Ovim svojim očima!

PALESTRION

Nemoguće! Nju si vidio?

SCELEDRO

Da! Nju! Da ne misliš
da sam i krmeljiv, slijep!?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Ja? Ne! To pitaj liječnika!
Al tu priču nemoj ni za boga prepričavati!
To bi moglo tvojim papcima i tikvi štetiti!
Dvostruka te smrtna muka čeka ako nastaviš
s takvim glupostima!

SCELEDRO

Dvostruka? Smrt? Kako?

PALESTRION

Slušaj me:
Prva, potvoriš li lažno Filu, bit ćeš pogubljen.
Druga, ako ne lažeš, znaj: crknut ćeš ko čuvar njen!

SCELEDRO

Ne znam što me čeka, ali znam da sam je vidio!

PALESTRION

Šuti, nesretniče!

SCELEDRO

Što da kažem, nego istinu?!
Pa još kad je tu, u susjedstvu!

PALESTRION

A nije doma? Ne?

SCELEDRO

Uđi, uvjeri se! Zašto da se meni vjeruje!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Hoću!

Krene, a Sceledro zuri u susjedova vrata.

SCELEDRO

Ja te ovdje čekam! (Za se) A i vrebam, ujedno,
neće li se junica, s paše, u štalu vratiti!
Što da radim? Ja sam njezin čuvar, a vojnikov rob.
Tužim li je, gotov sam, ako pak šutim, gotov sam
čim se sve to sazna! Nitko gori od tih ženskinja!
Ja na krov, a ona smuc, iz svoje sobe napolje!
Baš je drska! Da to vojnik zna, svu kuću bi ti on
u zrak dignuo, a mene, jadna, raspeo na križ!
Bilo što mu drago, bolje šutjeti, no crknuti!
Kako da je ja, rob, čuvam, kad se sama prodaje?!

Ulazi Paestrion.

PALESTRION

Sceledro, moj Sceledro, je l' itko drzak kao ti?
Tko se rodi s takvom mržnjom, s božjim gnjevom?

SCELEDRO

Što je? Što?

PALESTRION

Izbo bih ti oči, znaš, jer nigdje ne vidješe grijeh!

SCELEDRO

Nigdje?

PALESTRION

Za tvoj život ne bih dao boba pušljiva!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojník

SCELEDRO

Što je?

PALESTRION

Što je, pitaš?

SCELEDRO

Dobro, zašto da to ne pitam?

PALESTRION

Nećeš li si dati odrezati jezik lajavi?

SCELEDRO

Zašto?

PALESTRION

Zato što je Fila doma, a ti govoriš:
"Vidio sam je u susjedstvu, gdje s drugim ljubuje!"

SCELEDRO

Čudno, jedeš ljuľ, a pšenica je tako jeftina!

PALESTRION

Zašto?

SCELEDRO

Slabo vidiš, zato!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Gade jedan, ti si slijep,
a ne tek slabovid! Sad sam bio s Filom, doma je!

SCELEDRO

Doma?

PALESTRION

Doma.

SCELEDRO

Ma, daj, ti se igraš sa mnom, šališ se!

PALESTRION

Onda imam blatne ruke!

SCELEDRO

Zašto?

PALESTRION

S blatom igram se!

SCELEDRO

Ostat ćeš bez glave!

PALESTRION

To ja tebi jamčim, Sceledro,
Ne mogneš li oči ili jezik svoj promijeniti!
Naša vrata škripe!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

SCELEDRO

Ja ću pak na ona paziti.
Vratiti se otud može samo prednjim vratima.

PALESTRION

Ona ti je ovdje, doma, ti si munjen, Sceledro!

SCELEDRO

Netremice zuri u susjedna vrata.
Moje oko, moja pamet: samo sebi vjerujem.
Ona je u ovoj kući, sve je drugo pusta laž!
Stat ću ovdje da mi kako, nebudnom, ne promakne.

PALESTRION, za sebe

Sad ga imam! Sada ću ga otjerati s braništa!
Glasno.
Hoćeš dokaz kako si slabovid?

SCELEDRO

Daj, dokaži mi!

PALESTRION

Da su ti zatajili i um i oči?!

SCELEDRO

Dokaz daj!

PALESTRION

Gazdina je cura, kažeš, tamo?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

SCELEDRO

Da! i krivim je
da je vidjeh gdje se tamo s drugim muškim ljubila!

PALESTRION

Znaš da između tih kuća nema prolaza?

SCELEDRO

Da, znam.

PALESTRION

A ni hodnika, ni vrta, samo krov ih spaja?

SCELEDRO

Znam!

PALESTRION

Dakle, ako je pozovem, pa ti dođe, iz kuće,
jesi l' vrijedan šiba?

SCELEDRO

Jesam.

PALESTRION

Sada budno stražari,
da kroz ona vrata ne šmugne ti amo, u naš dom!

SCELEDRO

Hoću.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

A ja idem po nju, dovest ću je pred tebe.

Odlazi.

SCELEDRO

Daj, daj! Želim znati: vidjeh li što vidjeh - doista!
Ili će ovaj čudo stvoriti, da doma osvane?
Imam, valjda, svoje oči, tuđih stvarno ne trebam.
On se njoj ulaguje, da, od svih joj je najbliži:
njega prvog zovu za stol, prvom smok mu nuđaju,
on u našoj kući služi najviše tri godine,
al od slugu on u svemu ponajbolje prolazi!
Stat ću tu ovako, pa me nitko neće varati!

Raširenih ruku, bulji u susjedova vrata da mu Filokomazija nekamo ne umakne.
Izlazi Paestrion s Filokomazijom.

Paestrion, Filokomazija, Sceledro

PALESTRION, Filokomaziji, na pragu

Ne zaboravi na moje upute!

FILOKOMAZIJA

I opet ti!?

PALESTRION

Bojim se da nisi dosta lukava!

FILOKOMAZIJA

Ma ja bih ti
više svog zla mogla deset dobrih zlima stvoriti!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojniki

PALESTRION

Sada budi lukava! A ja ću stati podalje.

Sceledru:

Čuj, Sceledro!

SCELEDRO

Ma imam posla! Al te slušam, što je?

PALESTRION

U takvu stavu, mislim, ginut ćeš pred gradskim vratima,
kad raširenih ruku crn križ ogrliš!

SCELEDRO

Križ? Zašto?

PALESTRION

Okreni se i gledaj: tko je ova žena?

SCELEDRO

Bože!

Pa to je milosnica našeg gazde!?

PALESTRION

Čini mi se.

Sad, kad te volja...

SCELEDRO

Što me čeka?

PALESTRION

Budi spreman na smrt!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

FILOKOMAZIJA

No, gdje je dobar rob taj koji mene, krivo, krivi,
nekrivu, za težak grijeh?!

PALESTRION

Tu je! Ta je tvrđnja njegova.

FILOKOMAZIJA

A! Ti me, gade, vidi ovdje gdje se s nekim ljubim?

PALESTRION

S mladićem nekim, strancem, veli.

SCELEDRO

Istinu ti rekoh!

FILOKOMAZIJA

I vidio si me?

SCELEDRO

Da! Ovim očima!

FILOKOMAZIJA

Izgrepst ću ih,
kad vide više nego vide!

SCELEDRO

Plašiš me da kažem
da ne vidjeh što vidjeh? Neću!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

FILOKOMAZIJA

Ja sam glupa, luda,
kad s tim luđakom govorim! Pa to se plaća glavom!

SCELEDRO

Ne prijeti mi! Ja znam da mogu svršiti na križu.
Kob pređa: oca, djeda, pradjeda i šukundjeda!
No tvoje prijetnje neće mi iskopati te oči.
Palestrionu:
Al da te nešto pitam. Molim te, Palestrione,
Odakle ova?

PALESTRION

Iz kuće!

SCELEDRO

Da?

PALESTRION

Ne vjeruješ?

SCELEDRO

Da, da!
Al čudno mi je kako je odande amo prešla!
Pa zna se da tu kod nas nema hodnika, ni vrta,
ni prozora bez rešetke, a ja je ipak vidjeh!

PALESTRION

Ma do kad ćeš je, gade, blatiti?

FILOKOMAZIJA

Po svemu, sudim,
da ono što sam noćas sanjala baš nije tlapnja!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

A što si sanjala?

FILOKOMAZIJA

Ispričat ću ti, a ti slušaj!
Znaš, noćas sam ti u snu vidjela blizanku sestru.
U Efez iz Atene stiže, s jednim svojim dragim.
Njih dvoje, sanjala sam, stoje tu, u susjedstvu.

PALESTRION, za sebe

Palestrionov san se tu prepričava!

Glasno:

A onda?

FILOKOMAZIJA

Bila sam vesela što mi je sestra stigla amo,
al zbog nje, sanjala sam, pala sam pod strašnu sumnju,
moj rob me, u tom snu, okrivio, ko ti sad, da sam
se ljubila s nekim mladićem, strancem, a to moja
blizanica se sestra ljubila sa svojim dragim!
Da, tako me je rob moj, u snu, nekrivu okrivio!

PALESTRION

I sad te budnu snašlo što te, veliš, u snu snađe?!
Tu java sličići snu! Sad idi unutra i moli,
a ja ću sve ispričati vojniku.

FILOKOMAZIJA

Ja također,
jer nikom ne dam da me, nekažnjeno, tako blati!

Odlazi.

Sceledro, Palestrion

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

SCELEDRO

Joj, bojim se! Što sada? Već me cijela leđa svrbe!

PALESTRION

Znaš, sad ti nema spasa!

SCELEDRO

Sad je ona doma, sad ću
stražariti pred našim vratima! Baš tu!

PALESTRION

Ma kako je
to ona, u snu, vidjela sve ono, Sceledro, što
ti misliš da si vidio, to, da se s nekim ljubi?!

SCELEDRO

Ma kako da sam sebi vjerujem, kad sve što mišljah
da vidim, sad mislim da ne vidjeh!?

PALESTRION

E, kasno si mi
se prenuo! Jer kad sve sazna gazda, smaknut će te!

SCELEDRO

Tek sada vidim: neka magla na oči mi pala!

PALESTRION

Ne sad, već prije. Jasno, jer je ona bila doma.

SCELEDRO

Sad više ništa ne znam - ne vidjeh je, a i vidjeh!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Ta tvoja ludost zamalo nas nije sve dotukla!
U želji da se dojmiš vjernim, sad sam sebi štetiš.
Al škrinula su susjedova vrata. Čujmo, što je.

Izlazi Filokomazija i dovikuje sluškinji u kući.

Filokomazija, Sceledro, Paestrion

FILOKOMAZIJA

Potpali oltar, da Dijanu Efešku sad slavim,
da hvalim joj i milim kadom kadim od veselja
što me u kraju neptunskom, na vihornomu mjestu,
u nasrtaju bijesnih valova od smrti spasi!

SCELEDRO

Paestrione, hej, Paestrione...!

PALESTRION

Što je, dragi
prijاشko, što?

SCELEDRO

Ta ženska, je li ono draga našeg
gospara, Fila, ili nije?

PALESTRION

Mislim da je ona.

SCELEDRO

Al kojim je to čudom prešla - odatle, pa dovle?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Ako je ona!

SCELEDRO

Nije? Sumnjaš još?

PALESTRION

Ne, to je ona!

SCELEDRO

Daj, pridimo joj, zovnimo je! (Filokomaziji.) Filo, što je ovo?
Pa otkud ti u ovoj kući, tu? Što radiš ovdje?
Što šutiš? S tobom sad razgovaram!

PALESTRION

Ja mislim da ti
trabunjaš, za sebe, jer ona šuti!

SCELEDRO, Filokomaziji

Tebi, grijehu,
što susjedstvom se skita, tebi govorim!

FILOKOMAZIJA

Što? Meni?

SCELEDRO

Da, tebi! Kome drugom?

FILOKOMAZIJA

Tko si ti? Je li, što želiš?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

SCELEDRO

Ti mene pitaš tko sam?

FILOKOMAZIJA

Ja, kad nešto ne znam, pitam!

PALESTRION

A tko sam ja, kad njega ne znaš?

FILOKOMAZIJA

Tko si, da si - nisi
mi drag, baš kao ni on.

PALESTRION

I ne poznas nas?

FILOKOMAZIJA

Ne poznam.

PALESTRION

E, bojim se...

SCELEDRO

No? Čega?!

PALESTRION

Sami smo svoj grob iskopali!
Ne pozna, kaže, tebe, a ni mene. Baš da vidim
jesmo li svoji, ili tuđi, Sceledro! Možda nas
koji od susjeda, bez našeg znanja, preobrazi?!
Pa ja sam naš!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

SCELEDRO

I ja!

PALESTRION

Ti, ženo, tražiš svoju propast?
Ja ovo rekoh tebi - Filo!

FILOKOMAZIJA

Koji bijes te tjera
da krivim imenom me zoveš?

PALESTRION

E, pa dobro, kako
se onda zoveš?

FILOKOMAZIJA

Sladorka me zovu.

PALESTRION

Griješiš, Filo,
što uzimaš to lažno ime! To ti ime, zloćo,
ne pristaje, i griješiš prema mojem gospodaru.

FILOKOMAZIJA

Tko, ja?

SCELEDRO

Da, ti!

FILOKOMAZIJA

Pa jučer sam u Efez, iz Atene,
s mladim Atenjaninom, svojim dragim, stigla!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

SCELEDRO

u Efezu? Što tražiš? Što ćeš

FILOKOMAZIJA

Kažu da tu živi moja
sestra blizanka - i sad je tražim.

SCELEDRO

Baš si lukava!

FILOKOMAZIJA

Ne, nisam, nego glupa, jer tu s vama brbljam. Idem.

SCELEDRO

E, ne puštam te!

FILOKOMAZIJA

Pusti me!

SCELEDRO

E, neću! Znam ja tebe!

FILOKOMAZIJA

E, sad će moje ruke, tebi griješne, jeku zvati,
ako me ne pustiš!

Ona zamahne, ali je on uhvati za ruku.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

SCELEDRO, Palestrionu

Ma što sad stojiš, huljo? Zašto
je ne hvataš za drugu ruku?

PALESTRION

Čuvam leđa, zato!
Ja ne znam je li ovo Fila, ili druga, slična njoj!

FILOKOMAZIJA

Ma hoćeš li me pustiti?

SCELEDRO

Ne, Neću! Silom ću te
odvući doma, ne pođeš li zdoobra!

FILOKOMAZIJA

Doma? Ovdje?
Moj dom je u Ateni!

SCELEDRO

Al gospodin ti je ovdje!

FILOKOMAZIJA

Za vašu kuću ne marim, a za vas - ne znam tko ste!

SCELEDRO

Tuži me sudu! Ne puštam te dok mi ne obećaš
da ćeš unići, kad te pustim.

FILOKOMAZIJA

Tko si - da si, silom
me lomiš. Pusti me i vjeruj - idem kamo želiš.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

SCELEDRO

Hajd, puštam te.

FILOKOMAZIJA

Pa, idem. Zbogom!

Ode u Periplekomenovu kuću.

SCELEDRO

To je ženska riječ!

Palestrion, Sceledro

PALESTRION

Ispustio si plijen, Sceledro! A ja ti jamčim,
to ti je draga našeg gazde! - Imam jednu molbu.

SCELEDRO

Da čujem.

PALESTRION

Daj, donesi mi iznutra nož!

SCELEDRO

Nož? Zašto?

PALESTRION

Provalit ću sad u tu kuću: ako koga spazim
gdje grli Filu, zaklat ću ga prije nego ahne!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

SCELEDRO

Ti misliš - to je ipak ona?

PALESTRION

Ona! Nema sumnje!

SCELEDRO

A kako se pretvarala!

PALESTRION

Donesi nož!

SCELEDRO

Već idem!

Odlazi.

PALESTRION

Ma nema konjanika, ni pješaka, što će s takvim
drzovitim uzdanjem nešto izvesti ko žena!
Za jedan i za drugi slučaj smisli sjajne priče!
Pa kako zaslijepi plitkog čuvara, družbenika mog
I baš nam dobro dođe rupa između dviju soba!

Dolazi Sceledro.

SCELEDRO

No, ne treba ti više nož, Paestrione!

PALESTRION

Zašto?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

SCELEDRO

Pa gazdina je draga doma.

PALESTRION

Doma?

SCELEDRO

Mirno leži.

PALESTRION

Sam sebi skuhao si poparu, tom tvojom pričom...!

SCELEDRO

Što sad?

PALESTRION

Kad tu, u susjedstvu, baš drsko, ženske diraš!

SCELEDRO

Uh, bojim se! Al mene nitko neće uvjeriti
da nije riječ o blizanki!

PALESTRION

I da se ona ljubila!

SCELEDRO

Zacijelo ona, kako veliš! Stigla bi me smrt da
sam nešto o tom gazdi pisnuo!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Ako si mudar,
prešuti to. Rob mora više znati nego reći.
Ja idem. Ne kanim se miješati u tvoje stvari.
Idem do susjeda, jer ne volim te tvoje spletkе.
I ako gazda pita gdje sam, ti me otud zovni.

Odlazi. Sceledro se primakne vojnikovoj kući.

Sceledro, a onda Periplekomen

SCELEDRO

I ide on! No taj vam zbilja ne mari
za gazdu. Kao da mu nije sluga, rob!
A ona je, zacijelo, ovdje unutra
i leži, kao maloprije, ljenčari.
Al sad ću ovdje pozorno stražariti!

PERIPLEKOMEN, glasno

Ti ljudi, robovi vojnika susjeda,
ne drže me muškarcem, nego ženskinjom,
posprdljivci! A moju gošću, što mi iz
Atene jučer stiže, s gostom, po cesti
da vuku, vrijeđaju, a nije ropkinja!

SCELEDRO

Nastradao sam! Sad će ravno na mene!
Očekuje me grdna bijeda, bojim se,
koliko razbirem iz riječi starčevih!

PERIPLEKOMEN

Pristupit ću mu. - Ti si, huljo, Sceledro,
pred mojom kućom moju gošću vrijeđao?

SCELEDRO

Ma slušaj, susjede...

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PERIPLEKOMEN

Da slušam? Tebe? Ja?!

SCELEDRO

Da ti se ispričam!

PERIPLEKOMEN

Da mi se ispričaš?
Za tako krupnu, tako gnusnu pogrešku?
Ako ste sluge onoga vojničine,
vi odmah mislite da smijete baš sve?!

SCELEDRO

Ma čuj me!

PERIPLEKOMEN

Svih mi bogova i božica,
za kaznu bit ćeš grdno, bolno, išiban,
pod pljuskom šiba od jutra do večeri!
Jer si mi silu krovna crijepa razbio
u potrazi za dičnim drugom, majmunom,
jer si u moga gosta s krova zurio,
baš kad je dragu grlio i ljubio,
jer si, baš drsko, čednu ljublu gazdinu
okrivio za grijeh, mene pak za blud,
jer moju gošću napao si pred kućom -
i ako te za kaznu bič ne išara,
znaj, zasut ću ti gazdu s više pogrda
no što je valova kad vihor morem vri!

SCELEDRO

Periplekomene, u škripcu sam ti sad,
pa ne znam bi l' se smio s pravom sporiti.
Jer ako vidjeh onu, al je ne vidjeh,
ja mislim - bolje da se tebi ispričam.
Ma ja još ni sad ne znam što sam vidio,

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

toliko je ta tvoja slična našoj, znaš,
pa jest i nije ista!

PERIPLEKOMEN

Provjeri to sam!

SCELEDRO

Što? Smijem?

PERIPLEKOMEN

Nalažem ti to! Hajd, idi!

SCELEDRO

Pa idem! Hoću!

Izlazi.

PERIPLEKOMEN

Dovikuje u vojniovu kuću:

Filo! Brzo k nama! Trk!

Požuri se! Jer to je sada presudno.

Čim Sceledro te ostavi, požuri se,

što brže možeš, opet u svoj dom!

Za sebe:

Uh, bojim se da nešto po zlu ne krene,

jer ako ona... Vrata se otvaraju!

Ulazi Sceledro, usplahiren.

SCELEDRO

O vječni bozi! Jeste l' još gdje stvorili

dvije navlas iste, a ne iste, djevojke,

ko što su te?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PERIPLEKOMEN

No? I?

SCELEDRO

I? Sad me kaznite!

PERIPLEKOMEN

Je l' to ta vaša?

SCELEDRO

Makar bila, nije baš!

PERIPLEKOMEN

Pa vidje li je?

SCELEDRO

Vidjeh nju i gosta s njom
gdje grli je i ljubi.

PERIPLEKOMEN

Istu?

SCELEDRO

Ne znam baš!

PERIPLEKOMEN

A želiš biti siguran?

SCELEDRO

Da.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PERIPLEKOMEN

Vrati se,
da vidiš je l' ta vaša doma.

SCELEDRO

Idem već.
Baš si me dobro sjetio. Pa, vraćam se!

Izlazi.

PERIPLEKOMEN

Još nikad ne vidjeh da netko nekog bi
ovako zgodno, čak i divno varao!
A, eno, izlazi!

SCELEDRO

Periplekomene,
u ime svoje ludosti, pred ljudima
i bogovima, koljenima tvojim, ja
te evo preklinjem...

PERIPLEKOMEN

No, što me preklinješ?

SCELEDRO

Oprosti mom neznanju, mojoj ludosti!
Sad znam da bijah slijep, lud i nepromišljen.
Jer Fila nam je doma!

PERIPLEKOMEN

I što sad, lupežu?
Sad vidje obje?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

SCELEDRO

Obje.

PERIPLEKOMEN

Zovni gazdu svog.

SCELEDRO

Zaslužio sam strogu kaznu, priznajem,
a tvoju gošću teško sam povrijedio,
al mišljah da je to gazdina ljubovca,
a on me postavi da budem čuvar njen!
Ni dvije kapi vode nisu sličnije
no što su vaša i naša ljepotica!
Zavirio sam s krova k tebi, priznajem...

PERIPLEKOMEN

Pa moraš priznati, kad sam te vidio!

SCELEDRO

I tako vidjeh gosta gdje se ljubi s njom.

PERIPLEKOMEN

Baš vidje?

SCELEDRO

Da. I to ne mogu tajiti!
No pomislih da vidim Filu!

PERIPLEKOMEN

Reci mi,
a nisi pomislio da sam onda ja
za sve kriv, da sam gad, jer svjesno puštam da
u mom se domu kalja čast mog susjeda?!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

SCELEDRO

Da, jasno mi je, ludo sam se ponio.
Sad sve to shvaćam, al to nisam radio
od zlobe!

PERIPLEKOMEN

Ružan čin. I zato čovjek rob
do smrti uči um i ruke krotiti!

SCELEDRO

Od dana današnjega, ako pisnem što -
čak o tom što bez dvojbe znadem, na muke
me stavi! Da! I sam ću ti se predati!
A sad oprosti, molim!

PERIPLEKOMEN

Ja se svladavam,
jer znam da nisi bio baš zlonamjeran.
I opraštam ti!

SCELEDRO

Bogovi ti platili!

PERIPLEKOMEN

A odsad, znaš, obuzdaj jezik, bogovi
te čuvali! Da ne znaš čak ni to što znaš,
da ne vidiš, što vidiš!

SCELEDRO

Mudra pouka!
I slušat ću te! Opraštaš mi?

PERIPLEKOMEN

Idi sad!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

SCELEDRO

A trebaš li me još?

PERIPLEKOMEN

Ne. Sad si slobodan.

Krene, kao da će otići u kuću, ali stane po strani
da vidi što će Sceledro, hoće li u bijeg.

SCELEDRO

Znam, taj me vara! Kako milostivo se
svom bijesu opro! Znam što kani - odmah će
me doma zgrabiti, čim časnik s trga nam
se vrati. Izdat će me, osim njega, i
Palestrion! Ja sve to vidim, sve to znam!
Al ja tu ješku danas neću zagristi!
Ma pobjeći ću, il se dan-dva skrivati,
dok ne stiša se gnjev, a bura ne smiri.
Sad zbilja skupo plaćam svoju pogrdu.

Izlazi.

PERIPLEKOMEN

No, ovaj ode! Znam ja da je mnogoput
pametnije od njega - prase zaklano!
Pa nije vidio ni što je vidio.
Sad su mu oči, uši i um prebjegli
u naš dom. Dosad smo svi dobro glumili.
A ta je djevojka baš prava vražica!
Sad se u vijeće vraćam. Palestrion je
kod mene, vani pak je sada Sceledro.
Sad može početi baš prava sjednica!

Uđe u kuću, a izlaze Palestrion,
doskora Pleusiklo i Periplekomen.

TREĆI ČIN

Palestrion, Pleusiklo, Periplekomen

PALESTRION, na pragu

Ostanite u kući, Pleusiklo, na trenutak-dva!
Dajte da sad prvo vidim ima li gdje zasjede
vijeću koje spremamo. Sve mora biti sigurno,
da nam kakvi protivnici ne ukradu odluku.

Za sebe:

Dobra odluka i nije odluka kad koristi
protivniku, pa dok onom vrijedi, tebi šteti.
Ako protivnici saznaju za tvoju odluku,
tvoj odluci će jezik svezati, a ruke će ti
sapeti, pa će sve ono što si njima spremao,
tebe stići! Pazit ću da slijeva ili zdesna nam
vijeću koji lovac s mrežom uhatom ne prilazi.
Odovud se lijepo vidi sve do na kraj ulice.
Zovnut ću ih. Hej, Periplekomene, Pleusiklo, hej!

PERIPLEKOMEN

Evo nas na poziv.

PALESTRION

Dobri ljudi štuju zapovijed.
Volio bih znati, ostajemo li kod odluke
koju donijesmo unutra?

PERIPLEKOMEN

Druge, bolje, nemamo.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION, Pleusiklu

Što ti misliš?

PLEUSIKLO

Što je vama pravo, bit će i meni.

Periplekomenu:

Ti si meni ipak najbliži.

PERIPLEKOMEN

Baš lijepo govoriš.

PALESTRION

Točno kako treba.

PLEUSIKLO

Mene ipak nešto muči, znaš,
razdire mi i dušu i tijelo!

PERIPLEKOMEN

Što to? Reci nam!

PLEUSIKLO

To, što tebe, zrela, uvlačim u dječje igrice,
što se ne slažu ni s tobom, ni s tvojim vrlinama,
ali ti ih, meni na čast, iz dna duše prihvaćaš,
pomažeš mi jer sam zaljubljen, pa činiš čak i to
što bi ljudi tvoje dobi većim dijelom odbili.
Nisi više mlad i stid me što ti brige zadajem!

PALESTRION

Čudna ljubav, čovječe! Jer ako u tom ćutiš stid,
onda ne ljubiš, Pleusiklo! Nisi ljubavnik, već sjen
ljubavnika!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PLEUSIKLO

Da tu starost mučim svojom ljubavlju?

PERIPLEKOMEN

Zbilja lijepo! Misliš da mi već za vratom sjedi smrt?
Zar sam tako star? To znači - svoje sam odživio?
Meni nema više nego pedeset i četiri!
Imam dobar vid i hitre noge, ruke okretno...!

PALESTRION

Istina je, on je sijed, al starac nije nipošto!
On je savršeno krepke, zdrave, mladenačke naravi!

PLEUSIKLO

Vidim ja to, sve je bome tako ko što govoriš.
Osim toga, odan je ko neki vatren mladonja!

PERIPLEKOMEN

Veća je opasnost, goste, zgoda da ko ljubavnik
moju sklonost spoznaš!

PLEUSIKLO

Kako spoznati već poznato?

PERIPLEKOMEN

Svak je sebi primjer za iskustvo, drugo ne treba!
Tko sam nije volio, taj ne zna ljubavničku ćud.
U meni još buja život, živi klica ljubavi,
nisam do kraja ishlapio za draž uživanja!
Bit ću bistri šaljivac, a isto tako zgodan gost.
Drugima u svadbi nikad u riječ ne upadam,
pazim da nepristojnošću gostima ne pokvarim
zabavu, a govor što me ide svršim do kraja;
isto tako, kada drugi govore, ja umuknem.
Niti pljujem, niti hračem, niti ikad balavim,
nit na gozbi tuđe cure štipam il opipavam,

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

niti prije reda grabim smoka, vrč ne otimam,
niti pripit usred gozbe uzrokuje tučnjave.
Kad mi netko smeta, idem doma - ne svađam se s njim.
Glavna mi je skrb za stolom dragost, ljubav, uroda.
Pa iz Efeza sam, ne iz apulskog nedohoda!

PALESTRION

Divna li stvorenja, ako ima sve te odlike!
Sigurno ga u svom krilu Venera odnijela!

PERIPLEKOMEN, Pleusiklu

Moj će obol gozbi biti veći od mog hvaljenja.

PLEUSIKLO

Bome, cijelo ti se biće rastapa od dragosti!

PALESTRION

Daj mi još tri takva - suhim ću ih zlatom platiti!

PLEUSIKLO

Takva čovjeka, te dobi, nećeš naći ni u snu,
ko ni boljeg prijatelja prijatelju nekom svom.

PERIPLEKOMEN

Priznat ćeš mi da sam zbilja pravi mladić u srcu,
tako ću ti velik dobrotvor u svemu postati!
Trebaš li na sudu tužna prijatelja, evo me!
Bit ću nježniji od tihog daška nježnog lahora.
A na svakoj gozbi bit ću najveseliji tvoj gost.
Bit ću prvi tvoj čankoliz, prvi od svih kuhara,
A plesača, vitkijega od mene, i ne traži!

PALESTRION, Pleusiklu

Što bi još poželio da sada možeš birati?

PLEUSIKLO

To da vam oboma mogu na svemu zahvaliti.
Vidim kako sam vam sada samo nevolja i skrb.
Periplekomenu:
Ždere me, što te u tolik trošak bacam.

PERIPLEKOMEN

Baš si lud!

Trošak je kad trošiš na zlu ženu, ili lopova,
ali dobit je kad trošiš na svog bližnjeg, na gosta,
ko što je, za mudre, dobit cijena vjerskih obreda!
Hvala bogu, ja te zbilja imam čim ugostiti!
Jedi, pij i sa mnom ugađaj svom srcu, uživaj!
Dom je moj - sloboda, život je u njemu - slobodan.
Po svom sam imetku, hvala bogu, lako mogao
naći ženu vrijednu, bogatu i visokorodnu,
ali neću u svoj dom uvesti neko lajalo!

PLEUSIKLO

Zašto nećeš? Djecu radati je dobro, lijepo.

PERIPLEKOMEN

Možda, al je mnogo ljepše to što sam ti slobodan.
Dobra ti je žena rijetka ptica, ako uopće
i ima takvih! Reci, zašto da dovedem u kuću
neku koja nikad neće reći: "Kupi, mužiću,
vune, za mek, topal plašt i dobre zimske košulje,
da ne zebeš!" Ne, od žene nećeš čuti takvu riječ.
Budit će me u cik zore, prije prvih pijetlova,
lanuv: "Mužu, daj mi što da majci kupim dar, nova
godina je, da, i još za slatko, pa za vračaru,
pa za bajalicu, tumačicu snova, gataru,
za Minervin blagdan! Bit će bruke ako ništa baš
ne dam ženi koja gata iz obrva! Onda, dar
švelji, kakav-takav. Dvorkinja se ljuti otprije
što ne dobi ništa. Babica se sa mnom svađala -
premalo joj, veli, poslah! Što? A što ću s prediljom,
što ropčad hrani!?" - To i sila drugog troška, sve me
odvraća od žene - sve bi mi to mogla izreći!

PALESTRION

Čuvali te bogovi! Jer ako jednom izgubiš
tu slobodu, teško ćeš se vratiti na sadašnje.

PLEUSIKLO

Mudar savjet imaš, striče, za sebe i za druge!
Ali pohvalno je kad tko dobra roda, imućan,
djecu odgaja, te tako diči sebe i svoj rod.

PERIPLEKOMEN

Imam brojnu svojtu, što ću još i s malom dječicom?
Sada živim kako hoću, po svom srcu, spokojno.
Blago ću na umoru svom rodu podijeliti.
Svi će biti uz mene, pomagat će mi, dvoriti
me i hraniti. U sam će osvit doći, pitati
kako sam spavao. Da, to su djeca - svak nosi dar!
Žrtvuju li, više meni nego sebi ostave;
drob mi nude, zovu me na objed i na večeru.
Tko mi daje manje, misli da je zadnji ubogar.
Salijeću me poklonima, šapnut ću ti: "Blaga su
moga gladni! Natječu se kako da mi ugode!"

PLEUSIKLO

Ti baš dobro, trijezno, paziš na se i na život svoj!
Ako ti je dobro, imaš dva-tri sina, najmanje.

PERIPLEKOMEN

Da ih imam, dosta bi mi, bome, jada zadali!
Strepio bih kad bi koji uhvatio groznicu,
mislio bih - umrijet će. Da padne s konja, pjan,
zamro bih: polomio je noge, skrhao je vrat!

PLEUSIKLO

Ovaj čovjek je zavrijedio dug život, bogat, lijep -
svoje čuva, dobro živi, a sve bliske pomaže!

PALESTRION

Mudra glava! Bogova i božica mi, pravo je
kako htjede bog: ne žive svi po istom kalupu!
Ko što tržničar određuje nam cijenu živežu,
a dobra roba njemu kroji cijenu pošto će
se prodavati - loša roba gazdi cijenu obara,
tako bi bilo pravo da bozi život podijele.
Tko je krasne, dobre ćudi, život nek mu dadu dug,
a tko je opak, zao, nek mu brzo život oduzmu!
Kad bi bilo tako, ljudi ne bi bili tako zli,
nit bi drsko činili zločinstva, pa bi, napokon -
hrana dobrim, časnim ljudima, bila jeftinija.

PERIPLEKOMEN

Samo lud i neuk čovjek kudi božje odluke.
Ali sada nam se valja svega tog okaniti.
Ja bih sada, goste, po smok. Na čast tebi i meni,
častit ću te lijepo u svom domu slasnim jelima.

PLEUSIKLO

Meni više nije krivo što se trošku izlažeš,
ali ako prijatelju pod krov svrati neki gost,
pa tri dana redom ne ode, više mi nije drag.
Ostane li deset dana - zavre more prezira!

PERIPLEKOMEN

Moja slušćad, dragi goste, zna što znači služiti!
Nit je slušćad tu da vlada, niti ja da slušam njih!
Čak i kad im nije milo, na moj mig sve obave.
Preko srca, bijesni, rade i sve što ne podnose.
A sad, kako rekoh, idem po smok.

PLEUSIKLO

Kad već hoćeš, hajd,
kupi nešto malo. Štedi! Ja nisam izbirljiv gost.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PERIPLEKOMEN

Ostavi te zastarjele, otrcane izraze!
Sad se, goste, služiš priprostim i pučkim rječnikom.
Oni ti za stolom, kad se služi objed, govore:
"Ti si lud, pa to je dosta i za desetoricu!"
Ali kad je stol pun puncat jela, nikad ne kažu:
"Nosi to! Daj, makni ovu zdjelu! Ne volim baš but!
Skloni ovu svinjetinu, dobar je i hladan gruj.
Makni, skloni, nosi!" Nikog nećeš čuti takvu riječ,
nego s pola tijela legnu na stol, grabe, trpaju.
Kude što se rad' njih troši, ali ipak smažu sve!

PLEUSIKLO, Palestrionu

To je dosta točno! Čovjek pametno rasuđuje.

PALESTRION

Vješt je, vješto slika loše navike!

PERIPLEKOMEN

Ne rekoh vam ni
stotinku svega! Pričao bih još, al nemam kad.

PALESTRION

Zato, prije svega radi posla, ostavimo to.
Dakle, oba pripazite sad! Periplekomene,
trebam tvoju pomoć: smislio sam sjajnu podvalu
kako namagarčiti vojnika, dati priliku
ovom ljubavniku, tu, i našoj Fili, da se gdje
nađu, odu, pa se uzmu.

PERIPLEKOMEN

Želim potpun izvještaj!

PALESTRION

A ja želim da mi daš svoj prsten.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PERIPLEKOMEN

Zašto? Što će ti?

PALESTRION

Meni prsten, tebi izvještaj o mojim spletkama!

PERIPLEKOMEN

Evo, nek ti bude.

PALESTRION

E, sad slijedi potpun izvještaj
o mom vraškom pothvatu!

PERIPLEKOMEN

No, napeto te slušamo!

PALESTRION

Moj gospodar zavodnik je žena, kakva pod suncem
niti ima, niti će ga biti!

PERIPLEKOMEN

To i ja mislim!

PALESTRION

On se hvali da je ljepši i od samog Parisa -
za njim, kaže, tu, u Efezu, sve žene luduju!

PERIPLEKOMEN

Mnogi, siguran sam, čak i žele da to nije laž,
ali sve što kažeš, istina je, na žalost! No, daj,
skрати uvod svoj, Palestrione, kako bolje znaš!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Možeš li mi naći kakvu žensku, lijepu, stasitu,
a da joj i duh i tijelo budu varka, glumljenje?

PERIPLEKOMEN

Slobodnu po rodu, il oslobođenu?

PALESTRION

Kakvu god,
samo da je gramziva, da svojim tijelom skrbi za
svoje tijelo, da je bistra, mudra i snalažljiva.

PERIPLEKOMEN

Fina, ili priprosta?

PALESTRION

Nek bude jedra, poželjna -
nađi mi što ljepšu i što mlađu, sočnu, molim te!

PERIPLEKOMEN

Imam jednu svoju štíćenicu, mladu bludnicu...
ali što ćeš s njom?

PALESTRION

Najprije ju zovni u svoj dom,
pa je onda pošlji k meni. Sjajna, kao gospođa,
s vrpcama u uvojcima i neka se predstavlja
kao tvoja žena, reci joj.

PERIPLEKOMEN

Ma ne znam, čemu to?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Čut ćeš. Ima li i sluškinju?

PERIPLEKOMEN

Da, vrlo lukavu!

PALESTRION

I nju trebam. I, pouči curu, a i sluškinju,
da je tvoja žena i da gine za tim časnikom:
da je meni, preko cure, dala prsten da ga dam
svom vojniku, ko njen posrednik!

PERIPLEKOMEN

Ma čujem, uši su
me zaboljele, ogluhnut ću!

PALESTRION

A ja ću odmah taj
prsten njemu dati, ko dar tvoje žene, tobože,
da ga pridobijem za nju. On će, jadan, kakav je,
ženskicu poželjeti, jer on je baš na preljub slab.

PERIPLEKOMEN

Da ih samo sunce traži, ne bi našlo zgodnije
cure od tih mojih! Zato možeš biti bez brige!

PALESTRION

A sad brzo obavij što treba!

Periplekomen izlazi.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

Palestrion, Pleusiklo

PALESTRION

Ti, Pleusiklo, slušaj me!

PLEUSIKLO

Slušam!

PALESTRION

Evo što je tvoj zadatak: kad se vojnik vrati, znaš,
pazi - nemoj curu zvati Fila!

PLEUSIKLO

Nego kako? Reci mi!

PALESTRION

Sladorka.

PLEUSIKLO

A, kao što si je i prije zvao!

PALESTRION

Idi sad!

PLEUSIKLO

Pamtit ću. Al da te ipak pitam: koja korist od toga?

PALESTRION

Reći ću ti kad to ustreba. A dotle - nikom ni riječi,
da bi svoj zadatak, kad stvar krene, svršio po zamisli!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PLEUSIKLO

Idem doma!

Odlazi.

PALESTRION

Idi! Drž' se pomno, trijezno, mojih uputa!

Palestrion, a onda Lurcion

PALESTRION

Uh, kakvu kašu kuham, stroj ustrojavam!
Još danas ću vojniku ljubu oteti,
ako mi postrojba održi bojni red.
Da zovnem slugu. Hej, izidi, Sceledro,
tu imaš posla! Hej, Palestrion je tu!

Izlazi Lurcion.

LURCION

Ne slazi mu se.

PALESTRION

Zašto?

LURCION

Spava, srče još.

PALESTRION

A što to srče?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojniki

LURCION

Ama hrče, mislim, no!
Al kada hrče, ko da glasno srče zrak...!

PALESTRION

Hej Sceledro! On hrče! Nesnosno!

LURCION

Nos, nos!
Baš na nos hrče!

PALESTRION, za sebe

Taj je dobro cugnuo!
Ko ključar, dignuo je krčag nardovca!
Glasno.
Hej, rđo, ti, što potključar si njegov, hej!

LURCION

Što želiš?

PALESTRION

Što ga baš sad navelo na san?

LURCION

Pa, snene oči!

PALESTRION

Ne pitam te, rđo, to!
Hajd priđi. Pazi, želim čuti istinu!
To vino si mu dao ti?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

LURCION

Ne!

PALESTRION

Poričeš?

LURCION

Pa jasno! Rekao je da sve osporim.
I da u vrč mu natočih šest mjerica,
i da ga, topla, ispio za zajuttrak.

PALESTRION

Ti nisi pio?

LURCION

Ubili me bogovi -
nit jesam, niti mogoh!

PALESTRION

Kako?

LURCION

Lakom srk
tog vrelog vina sve mi ždrijelo ofuri!

PALESTRION

Da: jedni pjani, drugi piju octiku!
Taj podrum složno prazne vrijedni potključar
i ključar!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

LURCION

I ti bi ga, da je možda tvoj!
Al tu nam nisi takmac, pa nam zavidiš!

PALESTRION

A prije nije krao? Reci, mrcino!
I da ti bude jasno, Lurcione, čuj:
ukoliko mi nešto slažeš, stradat ćeš!

LURCION

Je l'? Pa da svud rastrubiš moju izjavu,
pa mene maknu iz tog carstva podrumskog,
pa ključar budneš ti, a potključar tko god!?

PALESTRION

Ma neću, borami! Hajd, reci istinu!

LURCION

Ja njega nisam vidio gdje krade, ne!
Ovako je: on nalaže, a kradem ja!

PALESTRION

I zato mnogi krčag bude izvrnut?

LURCION

Ne stoje krčazi glavačke zbog toga!
U podrumu je, pri dnu, jako sklizav pod,
a tu je, baš kraj žara, dvolitrenjak vrč,
što desetput se nadan puni, da bi se
nadušak praznio. I kad se taj naš vrč
baš razbanči - i ćupovi se okreću!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Ma bježi' unutra! Vinski podrum vama je
bakana! Smjesta idem po gazdu, na trg!

LURCION, za sebe

Nastradao sam! Gazda će me ubiti
kad dođe, jer mu nisam sve to rekao!
Da umaknem tom zlu, na dan-dva - bjegam ja!
Gledateljstvu.
Al nemojte to njemu reći, zaboga!

Odlazi.

PALESTRION

Hej, kamo?

LURCION

Drugamo me šalju, vraćam se!

PALESTRION

A tko te šalje?

LURCION

Fila!

PALESTRION

Hajd, i budi brz!

LURCION

No, budu li se dijelile i batine,
dok mene nema, primi, molim, ti moj tal!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

Odlazi.

PALESTRION

Sad shvaćam što ta ženskica namjerava:
Scedro spava, zato drugog slugu mog
sad šalje van, da može prijeko! Sjajna je!
A eno gdje Periplekomen dovodi,
kako mu rekoh, svoju curu. Lijepa je!
Pa to je gospođa, to nije bludnica!
I cijela stvar se zbilja sjajno razvija!

Dolazi Periplekomen, bludnica Akroteleucija i njezina sluškinja Milfidipa.

Periplekomen, Akroteleucija, Paestrion

PERIPLEKOMEN

Sve sam vam, tebi, Akroteleucija, i tebi, Milfidipa,
objasnio još doma, podrobno, no ako niste
tu prijevaru i splotku shvatile, ponovit ću vam.
Al ako jeste, imamo i drugih razgovora!

AKROTELEUCIJA

Ja mislim da bih bila glupa, suluda, da srljam
u tuđe poslove, il tebi pokušam pomoći,
kad za to ne bih bila dosta lukava i zlobna.

PERIPLEKOMEN

Ja samo upozoravam.

AKROTELEUCIJA

Pa to bar nije tajna,
da bludnicama ne treba tumačenja! Štoviše,
zar nisam baš ja tebi, tek što načuh tvoje riječi,
predložila i put i način da se vojnik sredi?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PERIPLEKOMEN

Al nitko ne zna sve. A mnogi prije skrenu s puta
dobrih uputa nego što su krenuli tim putem.

AKROTELEUCIJA

Kad žena mora obaviti nešto zlo i podlo,
njezino pamćenje je točno i nezamućeno.
A kada treba napraviti nešto dobro, lijepo,
ta ista žena bude rastresena, zaboravna.

PERIPLEKOMEN

Baš to me plaši - vaš je nastup i jedno i drugo:
vojniku pripremate zlo, a to je, za me, dobro!

AKROTELEUCIJA

Dok naša dobra djela nisu svjesna - ne boj nam se!

PERIPLEKOMEN

Sve ste vi, žene, kvarna roba!

AKROTELEUCIJA

Još su gori oni što nas troše!

PERIPLEKOMEN

Za drugo niste! Idemo!

PALESTRION, po strani, za sebe

A da im ipak priđem?

Prilazi im.

Na djelu, vidim! Lijepo! S dvostrukom i ljupkom pratnjom!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PERIPLEKOMEN, spazivši ga

A, tu si, baš u pravi čas, Palestrione! Evo,
po tvojoj želji - dvije ljupke, lijepe cure!

PALESTRION

Sjajno!

Pa - pozdravlja te Palestrion, Akroteleucijo!

AKROTELEUCIJA

Tko je ovaj,

što oslovi me prisno, imenom?

PERIPLEKOMEN

On? Naš pokretač.

AKROTELEUCIJA

Pa zdravo, pokretaču!

PALESTRION

Zdravo. Reci, je l' te ovaj
naš znanac nakljukao uputama?

PERIPLEKOMEN

Sve već znaju.

PALESTRION

Ja želim znati što sve. Strah me da ne pogriješite.

PERIPLEKOMEN

Ja nisam ništa mijenjao u tvojim uputama.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

AKROTELEUCIJA

Ti želiš da se tvom vojniku narugamo?

PALESTRION

Jasno.

AKROTELEUCIJA

Pa sve ste zamislili vrlo lijepo, zgodno, mudro.

PALESTRION

I predstavljaj se ženom ovog ovdje.

AKROTELEUCIJA

Dobro, hoću.

PALESTRION

Izigravaj da čezneš za vojnikom.

AKROTELEUCIJA

Hoću i to.

PALESTRION

A ja i tvoja sluškinja da smo ti posrednici.

AKROTELEUCIJA

Pa ti bi bio vrstan vrač, kad predviđaš budućnost!

PALESTRION, pokazuje prsten

I reci, kako mi, po sluškinjici, posla ovaj prstenčić da, u tvoje ime, dam ga njemu!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

AKROTELEUCIJA

Shvaćam!

PERIPLEKOMEN

Objašnjavaš im ono što već znaju!

AKROTELEUCIJA

Ništa zato!

Zar ne znaš, zastupniče moj: gdje brodograditelj zna
valjano postaviti skladnu, čvrstu kobilicu,
uz dobre radnike i građu, brod se lako gradi!
I mi smo postavili takav pouzdan, čvrst kostur,
uz koji stoje vrsni radnici i graditelji.
I ako ne zataje oni koji daju građu -
a neće, jer im poznam narav! - brod je brzo gotov!

PALESTRION

Ti poznaješ vojnika, moga gazdu?

AKROTELEUCIJA

Još i pitaš?!

Da ne znam tog razmetljivca, to raskuštrano ruglo,
tog masnog kicoša!

PALESTRION

On tebe pozna?

AKROTELEUCIJA

Nikada me

još nije vidio, pa kako da me pozna?

PALESTRION

Sjajno!

Sva voda ide na naš mlin!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

AKROTELEUCIJA

Što? Prepuštaš ga meni
da možeš mirno spavati? I ne bude li vojnik
namagarčen, svu krivnju snosim ja!

PERIPLEKOMEN

Hajd, ulazite!
I drž' se točno naših zamisli!

AKROTELEUCIJA

Ma ne brini se!

PALESTRION

Uvedi ih, Periplekomene! A ja sad idem
do trga da vojniku predam ovaj prsten, koji
mu šalje tvoja žena, tobože, jer ludi za njim.
A čim se ja s njim vratim s trga, poslat ćete k nama
nju, tobože - skrivečke!

PERIPLEKOMEN

Dobro, ne brini se za to!

PALESTRION

Al brinite se vi! Ja idem srediti vojnika!

Izlazi.

PERIPLEKOMEN

Sretan ti put i dobar uspjeh!
Akroteleuciji.

Ako s malo sreće
moj gost vojniku otme milosnicu, te je smjesta
odvede u Atenu, ako svu tu spletku danas
okončamo, što da ti dam?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

AKROTELEUCIJA

A Fila stoji uz nas?

PERIPLEKOMEN

Svom dušom i svim srcem!

AKROTELEUCIJA

Onda jamčim za naš uspjeh!!

Kad žene udruže svu svoju lukavost i mudrost,
nadjachat će sve podlosti i himbe ovog svijeta!

PERIPLEKOMEN

A sada u kuću, da sve još jednom razmotrimo,
da točno obavimo što se mora, da tko ne bi
pogriješio kad vojnik dođe!

AKROTELEUCIJA

Ti nas držiš ovdje!

Odlaze. Dolaze Pirgopolinik i Palestrion.

ČETVRTI ČIN

Pirgopolinik, Palestrion

PIRGOPOLINIK

Volio bih da sve to što radiš sretno završiš.
Ja baš danas poslah kralju Seleuku gotovana,
s postrojbama najamnika, što mu hitno trebaju
za obranu kraljevstva, dok ja tu malo plandujem.

PALESTRION

Bolje da se brineš za se nego za Seleuka.
Tu ti se, uz moju pomoć, nudi sjajna prigoda!

PIRGOPOLINIK

Dobro, više ne marim za druge brige, sad sam tvoj.
No, govori, sad je moj sluh samo tebi posvećen.

PALESTRION

Prvo provjeri, prisluškuje li tko iz prikrajka!
Rekli su mi da sve obavim u punoj tajnosti.

PIRGOPOLINIK

Sami smo!

PALESTRION

Sad prvo primi ovaj zalog ljubavni.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

Zalog? Tko ga šalje?

PALESTRION

Jedna divna žena, koja te
ljubi, čezne za tvojom ljepotom, a taj prsten tu
dala mi je njena robinjica da ga tebi dam.

PIRGOPOLINIK

Tko je ona? Slobodna je, ili bivša robinja?

PALESTRION

Što? Da tebi budem posrednik za bivšu robinju?
A ti odbijaš i slobodne, što lude za tobom!

PIRGOPOLINIK

Je li udana? Udovica?

PALESTRION

I jedno i drugo.

PIRGOPOLINIK

Kako to?

PALESTRION

Pa mlada se za jednog starca udala.

PIRGOPOLINIK

Tako!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Stasita je, uzorita!

PIRGOPOLINIK

Pazi, ne laži!

PALESTRION

Po ljepoti - tvoja vrsta!

PIRGOPOLINIK

Dakle, prava ljepojka?

Tko je ona?

PALESTRION

Žena staroga Periplekomena!

Ona ljubi tebe, pa se s mrskim starcem rastaje!
Rekla mi je da te moli, preklinje te da joj daš
malo nade!

PIRGOPOLINIK

Želi li to ona, želim to i ja!

PALESTRION

Sjajno!

PIRGOPOLINIK

Ali što ću s onom suložnicom u kući?

PALESTRION

Nek se kupi! Baš sad stigle su u Efez njezina
sestra blizanka i majka, da je doma namame.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

Njena majka? Tu? U Efezu?

PALESTRION

Da, to zna cijeli grad!

PIRGOPOLINIK

Lijepa zgoda da se ženske riješim jednom zauvijek!

PALESTRION

Želiš li to zdoobra riješiti?

PIRGOPOLINIK

Da čujem, što bi ti?

PALESTRION

Da se smjesta skloni, ali dragovoljno, smireno?

PIRGOPOLINIK

Hoću!

PALESTRION

Onda pazi što ćeš: ti si bogat, prebogat -
kaži da joj zlato, nakit i sve tvoje darove
ostavljaš i nek sve mirno nosi kamo izvoli.

PIRGOPOLINIK

Dobro veliš! Samo da mi ona ne bi otišla,
a ta druga izmakla!?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Što? Ona ludi za tobom!

PIRGOPOLINIK

Sama Venera me voli!

PALESTRION

Šuti! Netko izlazi
na ta vrata! Sakrijmo se! Eno lađe glasnice!

Iz kuće izlazi Milfidipa.

PIRGOPOLINIK

Kakva lađa?

PALESTRION

Njena sluškinjica. Eno, izlazi.
Ona mi je dala prsten, koji sam ti dao!

PIRGOPOLINIK

Hej, baš je lijepa!

PALESTRION

Prema svojoj gospi štrk - majmunica!
Vidiš kako podlo škilji, kako striže ušima?

Milfidipa, Pirgopolinik, Palestrion

MILFIDIPA

Ovo pretkuće je - cirkus, krug za moje igrice!
Pravit ću se da ih ne vidim, da ne znam da su tu.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojniki

PIRGOPOLINIK

Tiho! Baš da čujem hoće li što reći o meni!

MILFIDIPA

Je li tu tko, više željan tuđega, no svojega,
te me vreba što li radim - imućnik i dokonjak?!
Ja se takvih ljudi bojim, mogli bi mi smetati
kad mi dođe gospa, mahnita za onim tamo. Da!
Ona voli divnog muža, naočitog, prelijepog,
časnika tog, Pirgopolinika!

PIRGOPOLINIK

Ljubi me? I ta?

Hvali moju lijepost?!

PALESTRION

Njenoj riječi luga ne treba!

PIRGOPOLINIK

Kako misliš?

PALESTRION

Riječi su joj sjajne, ne štrcaju kal!
Ali, čim je riječ o tebi, tu nema kaljanja!

PIRGOPOLINIK

Ova je također zgodna, bistra, sjajna, privlačna!
Moj Palestrione, ja već ćutim ljubav prema njoj!

PALESTRION

A da drugu nisi vidio?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

Moj vid je tvoja riječ.
Ta me ljupka lađica za njenu gospu zagrija!

PALESTRION

Ovu ostavi! Ona je moja! Ako danas ti
uzmeš njenu gospu, ja uzimam nju!

PIRGOPOLINIK

Oslovi je!

PALESTRION

Dodi sa mnom!

PIRGOPOLINIK

Tvoj sam sluga!

MILFIDIPA

Eh, da mi se posreći
sastati se s onim radi kojega sam izišla!

PALESTRION, Milfidipi

Hoće! Baš onako kako si htjela, ne boj se!
Neki znaju gdje je to što tražiš!

MILFIDIPA

Tko je ovo sad?

PALESTRION

Sudrug tvojih urotnika, tvoj pomoćnik na djelu!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

MILFIDIPA

Onda moja tajna više nije tajna!?

PALESTRION

Da i ne!

MILFIDIPA

Kako?

PALESTRION

Tajna - za sve strane, a ja sam ti prijatelj!

MILFIDIPA

Onda reci naše geslo.

PALESTRION

Ženska ljubi muškoga!

MILFIDIPA

Pa, to mnoge čine!

PALESTRION

Ali rijetke prsten zalažu!

MILFIDIPA

Sad se znamo: strm si laz pretvorio u ravan put.
Taj je s tobom?

PALESTRION

Da i ne!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

MILFIDIPA

Čuj, popričajmo nasamo!

PALESTRION

Čas-dva? Sat-dva?

MILFIDIPA

Riječ-dvije!

PALESTRION, Pírgopolíniku

Odmah ću se vratiti!

PIRGOPOLINIK

Što je sa mnom? Ja, ljepotan-junak, da tu dangubim?

PALESTRION

Miruj! Ja sad radim za tebe!

PIRGOPOLINIK

Ma brže! Živčan sam!

PALESTRION

S takvom robom treba, ti to znaš, polako, oprezno!

PIRGOPOLINIK

Daj, daj, radi onda kako znaš!

PALESTRION, za sebe

Jož, glup je kao panj!

Milfidipi.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

Evo me ponovno k tebi, što želiš?

MILFIDIPA, poluglasno

Držim se onoga što je rečeno:
došla sam k tebi po savjet i upute.

PALESTRION, kao gore

Reci mu da je njen bog...

MILFIDIPA, kao gore

To znam i sama!

PALESTRION, kao gore

Kada mu prideš, hvali ga kako je privlačan, lijep i hrabar!

MILFIDIPA, kao gore

Za te sam stvari doista dovoljno lukava, to sam ti već i dokazala!

PALESTRION, kao gore

Drugo je lako: pomno slušaj što govorim, pa ga izluđuj.

PIRGOPOLINIK, prišavši im

Dobro, pa jesam li konačno i ja dostojan nečije pažnje?

PALESTRION

Tu sam: što želiš, zapovijedaj!

PIRGOPOLINIK

Što ti je rekla ta cura?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojniki

PALESTRION

To da te
njejina gospođa ljubi, da jeca i da se guši od suza,
jer joj nedostaješ, jer nisi s njom, zato je ovu tu poslala amo.

PIRGOPOLINIK

Zovni je bliže.

PALESTRION

A znaš li što ti je činiti? Glumi da sve ti se gadi,
da je ne želiš; deri se na me, da te s djevojčurkom svodim.

PIRGOPOLINIK

Prihvaćam tvoje upute, slušam te!

PALESTRION, glasnije, prenaplašeno

Dakle, da zovnem tu što te traži?

PIRGOPOLINIK

Zovni je, pa da je čujem.

PALESTRION

Priđi i reci što imaš.

MILFIDIPA

Zdravo, krasniče!

PIRGOPOLINIK, za sebe

Gle, ona zna i moj nadimak?!

Glasno.

Neka ti bogovi daju što želiš!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

MILFIDIPA

Živjeti do vijeka uz tebe, želja je...

PIRGOPOLINIK

Previše želiš!

MILFIDIPA

Ne mislim na se,
nego na gospođu svoju, što za tobom gine!

PIRGOPOLINIK

Mnoge bi željele to što i ona,
ali to nije moguće!

MILFIDIPA

Tako mi bogova, s pravom se sam
toliko uzносиš, jer si i skladan i hrabar i slavan i lijep!
Koji bi bog bio vrijedan postati čovjek ko ti?

PALESTRION

On baš i nije čovjek!
Potiho, Milfrdipi.
Više je ljudskoga čak i u jastreba!

PIRGOPOLINIK, za sebe

Kad ona me uznosi,
mogu se i sam velikim praviti!

PALESTRION

Milfidipi, tiho.
Vidiš li kako se taj gad kočoperi?
Glasno.
Daj, odgovori joj: šalje je ona koju ti prije spomenuh.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

Koja to? Mene ti tolike salijeću da ih i ne pamtim baš sve!

MILFIDIPA

Ona, što opljačka vlastite prste, ne bi li tvoje ukrasila!
Ona, što s čežnjom posla ti prsten: dade ga meni, ja njemu,
da ga tebi da.

PIRGOPOLINIK

Reci mi, curo, što želiš?

MILFIDIPA

To da ne prezreš mi onu koja te želi -
koja sad živi tek tvojim životom, po tebi živa, il mrtva!

PIRGOPOLINIK

Što ona hoće?

MILFIDIPA

To da razgovara s tobom, to da te grli i dira.
Ako joj ti sad ne pomogneš, ona će klonuti duhom, očajati.
Ahile moj, učini to što te molim, spasi, Krasniče, Krasnicu!
Budi milosrdna srca, ti, što gradove rušiš i kraljeve moriš!

PIRGOPOLINIK

Kakva gnjavaža!

Palestrionu.

Koliko ti puta, huljo, zabranih da svaku
lajavu glupaču, u moje ime, ohrabruješ!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Slušaj me, curo;
već sam ti rekao, a sad ti ponavljam: ako se ovaj tu nerast
dobro ne podmaže, nema te prasice koju će, milom, oploditi!

MILFIDIPA

Dobit će koliko zatraži!

PALESTRION

Tražit će najmanje talenat zlatnika,
manje će s prezirom odbiti!

MILFIDIPA

Dobijesa, to je zaista premalo!

PIRGOPOLINIK

Ja, već po naravi, nisam baš lakom, jer sam i bez toga bogat,
imam ti više od tisuću vagana zlata.

PALESTRION

Ne uračunavši riznice, prepune blaga.
Srebra pak ima ne hrpe, već brda, viša i od same Etne.

MILFIDIPA, u stranu

Bogovi, kako taj laže!

PALESTRION, u stranu

Nisam li šaljiv?

MILFIDIPA, u stranu

A ja? Kako se prenavljam?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION, u stranu

Sjajno!

MILFIDIPA, glasno

Sad me otpustite, molim!

PALESTRION, Pírgopolíniku

Hoćeš li joj odgovoriti, konačno,
hoćeš li nešto učiniti?

MILFIDIPA

Zašto još mrcvariš tu jadnu dušu,
koja te ljubi, a ništa ti ne skrivi?

PIRGOPOLINIK

Reci joj da dođe ovamo!
Ispunit ću joj sve želje i prohtjeve.

MILFIDIPA

Sad činiš pravo i pošteno,
jer želiš isto što i ona želi...

PIRGOPOLINIK

Ova je curica zaista bistra!

MILFIDIPA

A nisi odbio moje poslanstvo, ni moje usrdne molbe.

Tiho, Palestriónu:

Kako ti glumim?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Jedva se svladavam, pucam od smijeha! Ha, ha!

MILFIDIPA

I ja! I zato se okrećem k tebi!

PIRGOPOLINIK

Neba mi, ne znaš ti, curo,
koliko ja sad poštujem tvoju gospodičnu!

MILFIDIPA

Znam, i to ću joj reći!

PALESTRION

Svoju bi naklonost drugoj mogao zlatom naplatiti!

MILFIDIPA

Vjerujem!

PALESTRION

Kada ti od njega koja zatrudni, pravi junaci se rađaju,
njegovi sinovi žive i osamsto godina!

PIRGOPOLINIK

Ne budi smiješan!
Čak tisuću godina žive ti oni, iz vijeka u vijek!

PALESTRION

Svjesno sam rekao manje, da ne misli kako pretjerujem, lažem!!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

MILFIDIPA

Kako li dugo on onda živi, ako mu sinci žive toliko?

PIRGOPOLINIK

Ja sam se rodio, draga, dan pošto Opa Jupitra rodi.

PALESTRION

A da se rodio dan prije njega, bio bi on gospodar nebesa!

MILFIDIPA

Dosta je, zaboga, dosta! Da živa vas ostavim, ako je moguće!

PALESTRION

Mogla si već i otići, odgovor znaš.

MILFIDIPA

Idem i dovest ću onu kojoj
služim i pomažem.

Pirgopoliniku.

Trebaš li još što?

PIRGOPOLINIK

Tek jedno: da ne budem ljepši
nego što jesam, moja ljepota me muči!

PALESTRION

Što je, što čekaš?

MILFIDIPA

Idem.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Pričekaj, slušaj: govori s njom mudro, da joj i srce od radosti zadržće!

Tiho.

A Fili reci, ako je ondje, da ide doma: on je već ovdje, reci joj.

MILFIDIPA, isto tako

Ona je ovdje, s mojom gospodičnom, krišom nas slušaju.

PALESTRION, isto tako

Dobro je što su nas čule: tako će bolje krmaniti pothvatom.

MILFIDIPA

Pusti me, idem!

PALESTRION

Niti te držim, niti te diram, niti te... dosta je, šutim!

PIRGOPOLINIK, Milfidipi

Reci joj neka se žuri!

Palestrionu.

Moramo riješiti još jedno pitanje, od prije.

Pirgopolinik, Palestrion

PIRGOPOLINIK

A sad me svjetuj, što ću, Palestrione,
sa suložnicom? Kako mogu primiti
tu novu, dok se stare nisam riješio?

PALESTRION

A zašto pitaš što ćeš sad? Pa rekoh ti
već kako da to ponajbolje obaviš!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

Sve tvoje darove, sve zlato, odjeću,
neka zadrži, zbere, nosi, pokupi;
baš sad je zgodna, reci joj, da domu svom
se vrati, jer je traže majka i sestra
blizanica, pa neka s njima putuje.

PIRGOPOLINIK

A otkud znaš da su tu?

PALESTRION

Svojim očima
joj vidjeh sestru!

PIRGOPOLINIK

Došla ju je tražiti?

PALESTRION

Da.

PIRGOPOLINIK

Je li zgodna?

PALESTRION

Ti sve žene osvajaš
od prve!

PIRGOPOLINIK

Otkri li joj sestra majčin stan?

PALESTRION

Kapetan broda kojim su doplovile
prišapnuo mi da je još na brodu, gdje

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

otečenih i upaljenih očiju
još leži. Sad je i on tu, kod susjeda.

PIRGOPOLINIK

A je li zgodan?

PALESTRION

Prestani! Pa ti si mi
baš pravi rasni pastuh, koji jednako
naskakuje na ždrijepce i na ždrebice!
No, vratimo se poslu!

PIRGOPOLINIK

Rekao si da
je najbolje da ti sam s njom razgovaraš,
vas dvoje se u svemu dobro slažete!

PALESTRION

Ma zašto sam ne obaviš svoj posao?
Izjavi da se moraš ženiti, tvoj rod
te tjera na to, prijatelji navode!

PIRGOPOLINIK

Ti misliš tako?

PALESTRION

Što bih drugo mislio?

PIRGOPOLINIK

Pa onda idem unutra, ti straži tu,
I kada dođe ona druga, javi mi.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Ti, prvo, vrši svoje!

PIRGOPOLINIK

To je svršeno!
Ne izide li milom, letjet će, da znaš!

PALESTRION

Ma nemoj tako! Neka ode radije
po svojoj volji. I nek uzme, rekosmo,
sve tvoje poklone - zlato i odjeću.

PIRGOPOLINIK

U redu stvar.

PALESTRION

To neće biti preteško.
No, uđi, zašto čekaš?

PIRGOPOLINIK

Idem, slušam te!

PALESTRION

Vi mislite da ovaj vojnik preljubnik
I nije odveć sličan mojem opisu?
A sad bi morala naići Akroteleucija,
il njena cura, il Pleusiklo. Bože moj,
kako mi Sreća baš u svemu pomaže!
Svi oni koje tako žuđah vidjeti,
svi dolaze, iz doma našeg susjeda!

Akroteleucija, Milfidipa, Paestrion, Pleusiklo

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

AKROTELEUCIJA

Dođite i pogledajte - nema li gdje kakvih uhoda!

MILFIDIPA

Nema nikog, osim onog kog očekujemo.

PALESTRION

I on vas!

MILFIDIPA

Kako si mi, predvodniče?

PALESTRION

Predvodnik? Ma daj!

MILFIDIPA

A zašto ne?

PALESTRION

Ja, kraj tebe, zbilja nisam vrijedan ni klin u zid zabiti!

AKROTELEUCIJA

Čujete li?

PALESTRION

Lukava si, vješta, pričljiva!

MILFIDIPA

Još ne znaš sve!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Samo hrabro naprijed! Naša vješta zamka već je zapeta:
dovoljno je da mi pomažete, kao što ste počele.
Vojnik je već u kući i moli suložnicu neka se
vrati u Atenu, s majkom i sa sestrom blizankom.

PLEUSIKLO

Divota!

PALESTRION

Osim toga, ostavlja joj, na moj savjet, svoje darove,
haljine i zlato, nek ih nosi, samo da odputuje!

PLEUSIKLO

Ništa lakše, ako on to zahtijeva, a ona prihvaća!

PALESTRION

Moraš znati, kad se iz dubine zdenca popneš već na rub,
tek si onda u opasnosti - da opet ne padneš na dno!
Sad se i naš pothvat kreće samim rubom: ako vojnik sad
nanjuši što sumnjivo, znaš, nećemo se lako izvući!
Treba biti lukav!

PLEUSIKLO

Za to, mislim, građe ima dovoljno!
Tri su djevojke, ti četvrti, ja peti, starac šesti, a
s takvim brojem oružja i zamki, ko što smo nas šestero,
nema tvrde koju ne bismo lukavštinama srušili!

PALESTRION

Lukavost je sve!

AKROTELEUCIJA

Pa zato smo i došli da nas poučiš.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojniki

PALESTRION

Dakle dobro. Tebi sad povjeravam ovakvu zadaću...!

AKROTELEUCIJA

Provest ću u djelo, care, sve što rekneš, ako uzmognem!

PALESTRION

Želim da vojnika mudro, lukavo i objesno, namagarčiš,
čuješ?!

AKROTELEUCIJA

Vršit ću tvoj nalog s uživancijom!

PALESTRION

A znaš li kako?

AKROTELEUCIJA

Znam, prenavljat ću se da sam luda za njim!

PALESTRION

To je odlično!

AKROTELEUCIJA

Da razvrgavam svoj brak sa starcem, jer ljubim njega, umirem,
nesretna, od žudnje da se udam za njega!

PALESTRION

To je sjajno, odlično!

Samo nešto: reci da je ova kuća dio tvog miraza,
da se starac iz kuće iselio, pošto ste se rastali,
vojnici, naime, možda ne bi htio ući u dom nepoznata vlasnika!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

AKROTELEUCIJA

Dobar uput!

PALESTRION

Kada dođe, prenavljaj se, poizdalje, molim te,
kako mu se stidiš prići bliže, jer je neizmjerljivo lijep,
da se, osim toga plašiš njegova bogatstva, potom započni
kovati u zvijezde njegovu ljepotu, stas, čar, otmjenost i duh.
Je li ti sad dosta savjeta?

AKROTELEUCIJA

Da, dosta! Hoće li i tebi
biti dosta ako tvoj zadatak izvršim besprijekorno, bez pogreške?

PALESTRION

Više nego dosta!

Pleusiklu.

Sada još i tebi moram dati neke upute.
Kada sve to bude obavljeno, pa se ona vrati u kuću,
odmah nastoj doći ovamo, odjeven kao mornar. Shvaćaš me?
Stavi na glavu smeđ klobuk, preko oka lanen povež namjesti,
uzmi isto tako smeđ ogrtač (mornarsko je ruho smeđe, uglavnom),
pa ga pričvrsti o lijevo rame, da ti desna bude slobodna,
a u struku smotaj širok pojas, pretvaraj se da si krmanoš.
To će ti u kući onog starca dobro doći, jer on ima ribare.

PLEUSIKLO

I, što onda? Reci, što da radim, kada dođem tako prerušen?

PALESTRION

Dođi amo i pozovi Filokomaziju, u ime njene matere,
ako misli natrag u Atenu, da se odmah s tobom uputi
u luku, poslavši prtljagu, sve što želi, na tvoj brod, za utovar.
Ako neće, reci da ćeš sam otploviti, jer ti je vjetar povoljan.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PLEUSIKLO

Sjajno smišljeno! A dalje?

PALESTRION

Nato će je vojnik požurivati
da krene, da se žuri, da je majka ne čeka.

PLEUSIKLO

Ti si zbilja pametan!

PALESTRION

Njoj ću reći neka mene zamoli da joj prtljagu nosim na tvoj brod.
On će mi naložiti da curu otpratim u luku. Poslušat ću ga, da znaš,
pa ću, skupa s tobom, ravno u Atenu!

PLEUSIKLO

A kad jednom stigneš onamo,
neće proći ni tri dana, a ti više nećeš biti rob, već slobodan!

PALESTRION

Sad se žuri i presvuci se.

PLEUSIKLO

To bi bilo sve?

PALESTRION

Sve, al sve to upamti.

PLEUSIKLO

Idem.

Odlazi.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Vi sad odmah uđite unutra, siguran sam da će sad i on
začas izići iz svoje kuće!

AKROTELEUCIJA

Tvoja zapovijed je za nas zakon!

PALESTRION

Žurite se, idite već jednom! Eno, njegova se vrata već otvaraju!

Dvije žene ulaze u Periplekomenovu kuću.

Gleda vedro: nagovorio ju je! Taj jadnik puke sjene naganja!

Pirgopolinik, Paestrion

PIRGOPOLINIK

Postigao sam od File sve što sam htio i onako kako sam to
htio: lijepo, mirno!

PALESTRION

Zašto ti je trebalo toliko vremena?

PIRGOPOLINIK

Nikad prije nisam osjetio da me ljubi tako strastveno!

PALESTRION

Kako to?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

Koliko mi je riječi trebalo da je urazumim!
Na kraju sam ipak postignuo što sam htio. Dao sam joj sve
što je htjela, što je molila. Na kraju, dao sam joj i tebe!

PALESTRION

Čak i mene? Kako ću ja živjeti bez tebe?

PIRGOPOLINIK

Hajde, nemoj, smiri se!
Poslije ću te otkupiti! Učinio sam više nego sve,
ne bih li je kako privolio da bez tebe otplovi na put,
ali nije htjela!

PALESTRION

Dakle, sad ste moj spas samo bogovi i ti!
Boli me što gubim najboljega gospodara na svijetu, no,
drago mi je ipak što sam tvoju čarobnu ljepotu uspio
predstaviti tvojoj susjedici, koju sada za te osvajam.

PIRGOPOLINIK

Zašto trošiš riječi? Dat ću ti slobodu, a i novac, ako ona
bude moja!

PALESTRION

Bit će, vjeruj mi!

PIRGOPOLINIK

Već izgaram od žudnje!

PALESTRION

Čekaj, strpi se!
Svladaj se i nemoj biti tako strastven! Ali evo i nje, izlazi!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

Akroteleucija, Milfidipa, Pirgopolinik, Palestrion

MILFIDIPA, tiho

Eno ti vojnika, gospo!

AKROTELEUCIJA

Gdje je?

MILFIDIPA

Tamo, slijeva.

AKROTELEUCIJA

Vidim ga!

MILFIDIPA

Promatraj ga ispodočke, da ne pomisli da njega gledamo!

AKROTELEUCIJA

Dobro! Sad je vrijeme da mi, zloćke, postanemo još zločestije!

MILFIDIPA

Počni ti!

AKROTELEUCIJA, glasno

O, zaklinjem te, jesi li ga srela osobno?

Tiho.

Budi glasna, da te čuje!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

MILFIDIPA

Razgovarala sam s njim, dabome, osobno,
toplo, prisno, dugo koliko sam htjela i kako je meni godilo!

PIRGOPOLINIK, po strani, Palestrionu

Jesi li ti čuo, što je rekla?

PALESTRION

Jesam. Uživa što ti je smjela prići!

AKROTELEUCIJA

Ti si sretna žena!

PIRGOPOLINIK

Sad je jasno da me ljubi!

PALESTRION

Ti si toga dostojan!

AKROTELEUCIJA

Čudo je, što kažeš, da te je i primio i saslušao, kad se zna
da se k njemu može samo s najavom, ko kralju, pismenom il osobnom.

MILFIDIPA

Jasno! Nije bilo lako doći k njemu, ni tako, ni s nekom zamolbom!

PALESTRION, tiho Pirgopoliniku

Kako ti se žene dive!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

Ja to trpim, jer to hoće sama Venera!

AKROTELEUCIJA

Veneri zahvaljujem i molim je i preklinjem je da mi da zgotu da ga zagrlim, jer ja ga volim, ja ga čak obožavam, da mi bude blag, dobrostiv, da ga moja žarka strast ne zamara!

MILFIDIPA

Ja se nadam da će biti tako. Iako ga mnoge salijeću i čeznu za njim, on ih odbija i prezire, jer samo tebe ljubi.

AKROTELEUCIJA

Mene baš to plaši što je tako beskrajno izbirljiv, profinjen, kad me vidi, oči će ga nagnati da mijenja svoj sud o meni, njegov istančan će ukus prezreti vanjštinu moju, izgled moj!

MILFIDIPA

Ma neće, nemoj biti zdvojna!

PIRGOPOLINIK

Sama sebe još potcjenjuje!

AKROTELEUCIJA

Strah me da si, možda, pretjerano isticala moje lijeposti.

MILFIDIPA

Zato sam se pobrinula da mu budeš ljepša no što zamišlja.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

AKROTELEUCIJA

Ako me ne prihvati za ženu, koljena ću mu obujmiti,
zaklinjuć ga da me uzme. Ali ako ni to na kraju ne postignem,
ubit ću se! Ja bez njega više ne znam čak ni živjeti!

PIRGOPOLINIK

Treba ženu spriječiti da mi se ne ubije! Da joj priđem?

PALESTRION

Nipošto!

Oborit ćeš sam sebi cijenu, ako sada popustiš!
Nek ona prva priđe tebi, neka moli, čezne, čeka!
Ne poslušaj li, izgubit ćeš ugled, glas i svjetsku slavu!
Znam da na svijetu samo dva muškarca, ti i Faon Lezbljanin,
doživješe tu sreću da ih žena tako strasno ljubi!

AKROTELEUCIJA, Milfidipi

Ja idem k njemu! Il ga ti, Milfidipa, pozovi van!

MILFIDIPA

Ne! Pričekajmo, možda netko iziđe!

AKROTELEUCIJA

Ne mogu! Ulazim!

MILFIDIPA

Al vrata su im zatvorena!

AKROTELEUCIJA

Razbit ću ih!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

MILFIDIPA

Ti si luda!

AKROTELEUCIJA

Ako je ikad ljubio, ili je pametan ko što je lijep,
oprostit će mi, milosrdno, što od ljubavi mahnitam!

PALESTRION

O, gledaj, kako ju je ljubav, jadnu, skrhalala!

PIRGOPOLINIK

I mene!

PALESTRION

Ušuti, čut će te!

Akroteleucija krene, ali zastane, uzbuđena.

MILFIDIPA

Zašto si stala kao kip? No, kucaj!

AKROTELEUCIJA

Pa onaj kojeg volim nije doma!

MILFIDIPA

Kako znaš?

AKROTELEUCIJA

Po mirisu!

Jer da je doma, osjetila bih ga njuhom!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Prava vračara!

PIRGOPOLINIK

Zaljubila se u mene i Venera je stvorila proročicom!

AKROTELEUCIJA

Al onaj koga tražim, tu je, ne znam gdje, al tu je blizu. Njušim ga!

PIRGOPOLINIK

Pa ona vidi više nosom nego očima!

PALESTRION

Zastjepljuje ju ljubav!

AKROTELEUCIJA

Oh, molim te, pridrži me!

MILFIDIPA

Ma što je?

AKROTELEUCIJA

Past ću!

MILFIDIPA

Zašto?

AKROTELEUCIJA

Jedva stojim!

Sva duša i sve srce naviru mi na oči!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

MILFIDIPA

Da nisi negdje
vojnika ugledala?

AKROTELEUCIJA

Jesam!

MILFIDIPA

Gdje je? Ja ga ne vidim!

AKROTELEUCIJA

Da ljubiš, vidjela bi!

MILFIDIPA

Da nema tebe, ja bih njega voljela i jače no što ti ga voliš.

PALESTRION

No dakle, u tebe se sve žene na prvi pogled zaljubljuju!

PIRGOPOLINIK

Ja ne znam jesi li ti ikad čuo da sam ja - Venerin nećak!

AKROTELEUCIJA

Milfidipa, daj, preklinjem te, priđi mu ti!

PIRGOPOLINIK

Boji me se, što joj je?

PALESTRION

No prilazi nam sluškinja!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

MILFIDIPA

Ja tražim vas.

PIRGOPOLINIK

A mi pak tebe.

MILFIDIPA

Dovodim

ti svoju gospođu, kako si tražio.

PIRGOPOLINIK

Znam, vidim.

MILFIDIPA

Reci joj da priđe.

PIRGOPOLINIK

Odlučio sam uslišati tvoju molbu, pa je neću prezreti ko druge.

MILFIDIPA

Ako ti priđe, neće biti kadra izgovoriti ni jednu jedincatu riječ!
Dok tebe gleda, kao da joj oči jezik jednostavno umrtve!

PIRGOPOLINIK

Ja vidim da joj treba lijek za tu boljku.

MILFIDIPA

Čim te spazi, odmah počne drhtati
od straha, sva se ježi!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

Ko i moji oružani protivnici!

MILFIDIPA

Za ženu onda to i nije čudno!

PIRGOPOLINIK

Što, u biti, ona želi od mene?

MILFIDIPA

Tek to da prijedeš k njoj, jer s tobom želi živjeti i skončati svoj vijek!

PIRGOPOLINIK

Da prijedem k njoj? A udana je! A što ako nas zateče njezin muž?

MILFIDIPA

Izbacila je muža iz kuće, jer čeka tebe.

PIRGOPOLINIK

Kako je to uspjela?

MILFIDIPA

Ta kuća ti je dio njene opreme.

PIRGOPOLINIK

A, tako!

MILFIDIPA

Da!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

Nek ide doma,
i nek me čeka, ja ću odmah doći.

MILFIDIPA

Nastoj da to bude brzo,
ne mrcvari joj dušu!

PIRGOPOLINIK

Žurit ću se. Idite sad.

MILFIDIPA

Idemo.

Akroteleucija i Milfidipa vraćaju se u Periplekomenovu kuću.
Ulazi Pleusiklo.

Pirgopolinik, Palestrion

PIRGOPOLINIK

A što ja ono vidim?

PALESTRION

Što to vidiš?

PIRGOPOLINIK

Gledaj, ide neki čudan stvor,
u mornarskom odijelu.

PALESTRION

Ide prema nama, tebe traži, čini se.
A, to je očito kapetan broda!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

Dolazi po Filu.

PALESTRION

Sigurno!

Pleusiklo, Paestrion, Pirgopolinik

**PLEUSIKLO,
ne primjećujući Paestriona ni Pirgopolinika**

Kad ne bih znao da su mnogi, svatko na svoj način,
zbog ljubavi, počinili, ne tako rijetke, psine,
ja ne bih mogao na ulicu, ovako prerušen!
No kako su već mnogi, čuo sam, od silne ljubavi,
počinili svu silu nečasnih i sramnih nedjela,
ko Ahil, koji skrivi pokolj svojih subojnika...
Al eno, tamo stoji Paestrion s onim časnikom!
Sad moram mijenjati svoj način govora i vladanje.
Ja mislim da je majka svake žene - Danguba:
svi drugi dangubnjaci, ma koliko dangubni,
i spori, tek su gubidani prema ženi - dangubi!
Ja mislim da su mnogi, ipak, dangubni po navici.
Al došao sam ovamo po Filu! Pokucat ću sad
na ova vrata. Hej, vi! Je l' tko doma?

PALESTRION

Što je, mladiću,

što želiš, zašto kucaš?

PLEUSIKLO

Tražim Filu. Poslala me
njezina majka: ako kani ploviti, nek dođe,
zadržava nas! Već smo davno htjeli dići sidro!

PIRGOPOLINIK

Znam, sve je spremno. Hajde, Paestrione, povedi
par ljudi da ti pomognu na lađu prenijeti

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

dragulje, zlato, odjeću, sitnice, sve što vrijedi.
Sve što sam joj poklonio, već čeka ukrcaj na brod.

PALESTRION

Već idem.

Odlazi.

PLEUSIKLO

I požuri se!

Pirgopolinik, Pleusiklo

PIRGOPOLINIK

Ustrpi se trenutak.
Oprosti, što je tebi, dobijesa? Gdje ti je oko?

PLEUSIKLO

Tu, na svom mjestu!

PIRGOPOLINIK

Mislim - lijevo!

PLEUSIKLO

Dobro, reći ću ti.
Zbog ljubavne sam more ovo oko, na moru,
izgubio: da nije ljubavi, ne bih se morao
s tim jednim snalaziti. Ali, gdje su oni?

PIRGOPOLINIK

Idu!

Dolaze Filokomazija i Paestrion.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojniki

Palestrion, Filokomazija, Pirgopolinik, Pleusiklo

PALESTRION

Hoćeš li ti danas stalno plakati?

FILOKOMAZIJA

A kako ne bih plakala,
kad se rastajem od kutka svoje sreće!

PALESTRION

Evo našeg mornara,
šalju ti ga majčica i sestra.

FILOKOMAZIJA

Vidim.

PIRGOPOLINIK

Palestrione, hej, čuj!

PALESTRION

Što je?

PIRGOPOLINIK

Zašto ne kažeš da nose na brod što sam joj poklonio?
Zbogom, Filo!

FILOKOMAZIJA

Zbogom!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PLEUSIKLO

Tvoja majka, a i tvoja sestra, molile
su me da te lijepo pozdravim.

FILOKOMAZIJA

O, hvala, ja im lijepo odzdravljam!

PLEUSIKLO

Kažu da se požuriš, dok nam je vjetar povoljan za plovidbu.
Da su majci oči zdrave, obje bi ti došle sa mnom ovamo.

FILOKOMAZIJA

Idem premda mi je teško. Dužna sam je poslušati.

PLEUSIKLO

Pametno!

PIRGOPOLINIK

Da nije bila sa mnom, danas ne bi bila tako razborita!

FILOKOMAZIJA

Muči me baš to što odlazim od tako sjajnog, mudrog čovjeka.
Zato što si kadar svakoga pretvoriti u vrelo mudrosti!
Dok sam bila s tobom, bila sam ti srčana ko divlja zvjerčica.
A sad sve to, uzvišeno, ostavljam...

PIRGOPOLINIK

O, ne plači!

FILOKOMAZIJA

Da ne plačem?

Čim te glednem, plače mi se!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

Smiri se!

FILOKOMAZIJA

Ja znam što znači moja bol!

PALESTRION

Ne čudim se, Filo, što je tebi ovdje bilo tako ugodno,
što te uza nj prikovala njegova ljepota, značaj, srčanost,
kad ja, rob, čim njega pogledam, već plačem, što se rastajemo!

FILOKOMAZIJA

Oko moje, dušo moja!

Padne u nesvijest.

PALESTRION, Pleusiklu

Daj, pridrži je da ne padne ti na zemlju!

Onesvijestila se!

PIRGOPOLINIK

Što joj je?

PALESTRION

Od boli što te ostavlja odjednom

joj je pozlilo!

PIRGOPOLINIK

Ma trčite, donesite joj vode iz kuće!

PALESTRION

Ne treba joj vode. Bolje da je ostavimo s mirom. Ne diraj je,
sve dok se ne osvijesti.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

Al ovo dvoje drže glave preblizu! Ma ovo mi se ne sviđa! Hej, skini usne s njenih usta, mornaru! Svrbe te leđa?

PLEUSIKLO

Samo slušam, diše li!

PIRGOPOLINIK

Pa onda slušaj uhom, a ne ustima!

PLEUSIKLO

Ako hoćeš, pustit ću je!

PIRGOPOLINIK

Nemoj, drži je!

PALESTRION

Prokletstvo, a što sad?

PIRGOPOLINIK, onima u kući

Hej, izidite, donesite sve stvari koje sam joj darovao!

Izlaze sluge s prtljagom. Među njima je i Sceledro.

PALESTRION

Prije nego što odem, pozdravljam te još jednom, Lare kućni naš!
I sve vas, o družbenici, a i družbenice moje, jadni robovi:
ostajte mi zdravo, ne zaboravite me kad jednom odem!

PIRGOPOLINIK

Smiri se, Paestrione!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Ne mogu, jao meni, moram plakati,
kad se s tobom rastajem!

PIRGOPOLINIK

Otrpi to i budi jak!

PALESTRION

Ja znam svoj bol!

FILOKOMAZIJA, osvijestivši se

Što je ovo? Gdje sam ja? Što ja to vidim? Zdravo dane, zdravo svjetlosti!

Zaljubljeni zaboravljaju svoje uloge.

PLEUSIKLO

Filo, jesi li se osvijestila?

FILOKOMAZIJA

Nebesa, tko je taj muškarac što me
grli? Umrijet ću! Jesam li pri svijesti?

PLEUSIKLO

Ne boj mi se, mila, ljubavi!

PIRGOPOLINIK

Što je ovo? Što to znači?

PALESTRION

Onesvijestila se maloprije.
Ja se bojim da bi sad sve to moglo naopako svršiti!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

Kako?!

PALESTRION

Mislím, zlo je što će se te stvari, kroz grad, s nama nositi!
Ljudi bi to mogli krivo shvatiti!

PIRGOPOLINIK

Ma briga mene za druge!
Ako nekom nešto dajem, svoje dajem! Idite sad s milim bogom!

PALESTRION

Ja to kažem radi tebe!

PIRGOPOLINIK

Vjerujem ti!

PALESTRION

Dakle, zbogom!

PIRGOPOLINIK

Sretan put!

PALESTRION, nosačima

Idite vi lijepo, sad ću i ja; samo da još s gazdom porazgovaram.

Sluge odlaze.

Iako si druge držao, uglavnom, vjernijima od mene,
ipak ti na svemu najljepše zahvaljujem i ostajem tvoj dužnik!
I da si mi samo natuknuo što ti želiš, radije bih ostao
u tebe tvoj rob, no u drugih slobodnjak.

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

Budi hrabar, smiri se.

PALESTRION

O, da!

Kad se samo sjetim kako sada moram mijenjati sve običaje,
naviknuti se na kućni, ženski život, a zaboraviti muški, vojnički!

PIRGOPOLINIK

Ostani mi uvijek pošten!

PALESTRION

Ah, ne mogu! Više nemam volje ni za što!

PIRGOPOLINIK

Kreni sada, nemoj da te čekaju.

PALESTRION

Pa, zbogom!

PIRGOPOLINIK

Zbogom, sretan put!

PALESTRION

Ne zaboravi me! Ako ikad postanem slobodnjak, javit ću ti!
Ako me se ikad sjetiš, neka ne bude baš po zlu!

PIRGOPOLINIK

Takav ipak nisam!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PALESTRION

Stalno misli na to kako sam ti uvijek i u svemu bio vjeran.
Poslušaj li, znat ćeš točno tko je prema tebi pošten a tko ne.

PIRGOPOLINIK

Znam ja, često sam to viđao i prije, a baš danas - najbolje.

PALESTRION

Znaš? Ne, ne znaš! Tek ćeš danas više toga saznati i shvatiti.

PIRGOPOLINIK

Ne znam što mi priječi da ti ne kažem: "Ma ostani"!

PALESTRION

To nemoj, ne!
Svi bi rekli da si lažac, da si nepošten, da nisi od riječi,
rekli bi da nemaš poštenih i vjernih slugu, osim mene.
Da to možeš, ne ugroziv svoju čast, i sam bih ti to svjetovao,
ali ne možeš, pa nemoj!

PIRGOPOLINIK

Dobro, idi sad; preboljet ću to nekako.

PALESTRION

Onda, zbogom. Najbolje da smjesta krenem.

PIRGOPOLINIK

Zbogom, idi sad!

Palestrion odlazi.

Dosad sam ga držao za najgorega od svih svojih robova,
a sad uviđam koliko mi je privržen! Kad bolje razmislim,
vidim da je bilo glupo što sam mu dopustio da ode. Ali sad
ipak idem k svojoj ljubavi! - Što čujem, škrinula su vrata!?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

Iz Periplekomenove kuće izlazi rob.

Rob, Pirgopolinik

ROB, viče nekome u kuću

Ne učite me, ja znam što je moj dug i zadatak!
I naći ću vojnika, bio on gdje god mu drago.
Potražiti ću ga. Neću biti miran dok ga ne nađem!

PIRGOPOLINIK

Taj mene traži! Idem ovom dečku malo u susret.

ROB

E, tebe tražim! Najljepši od svijetu ljepotana,
milinom obasuti, zdravo! Tebe ponajviše
dva božanstva vole!

PIRGOPOLINIK

Je li? Koja?

ROB

Mars i Venera!

PIRGOPOLINIK

Duhovit dečko!

ROB

Gospođa te preklinje da uđeš,
jer čezne, gine, traga za tobom! Pomozi
stvorenju što te ljubi! Što je? Nećeš ući?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

Hoću!

Ulazi u kuću.

ROB

Taj čovo sada sam u svoju mrežu ulijeće!
Čeka ga zasjeda. Jer starac drži stražu da
iznebuši i zgrabi tog ženskara, gizdelina,
što misli da ga svaka žena što ga gledne - ljubi!
A svi ga preziru i mrze i muški i ženske!
Sad idem i ja u taj metež! Čujem buku iz kuće!

Odlazi. Izlazi Periplekomen, a odmah za njim
sluge, vukući Pirgopolinika.

PETI ČIN

Periplekomen, Pirgopolinik, Karion

PERIPLEKOMEN

Dovedite ga amo! Ako neće hodati - donesite ga!
Pa neka lebdi između zemlje i nebesa! Raščetvorite ga!

PIRGOPOLINIK

O molim te, Periplekomene!

PERIPLEKOMEN

Zaludu sada, bome, moliš!
I pripazi da nož ti bude, Karione, dobro naoštren!

KARION

Moj nož već dugo želi izvaditi drob tom prokletom kurvišu!
Pa da mu crijeva objesim o vrat, ko starom jarcu praporce!?

PIRGOPOLINIK

Joj, umrijet ću!

PERIPLEKOMEN

Još ne, al odveć brbljaš!

KARION

Što kažeš, da ga sredim?

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojniki

PERIPLEKOMEN

Ne, najprije ga treba izbatinati!

KARION

I to temeljito!

PERIPLEKOMEN

Da čujem, zašto napastuješ tuđu ženu, je li, bestidniče?

PIRGOPOLINIK

Ma sama me je k sebi zvala, bogova mi!

PERIPLEKOMEN

Laže, udri ga!

PIRGOPOLINIK

Ma stani, da ti kažem sve!

PERIPLEKOMEN

Što čekate?

PIRGOPOLINIK

Mogu li reći sve?

PERIPLEKOMEN

Da, možeš.

PIRGOPOLINIK

Molila me da joj dođem!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PERIPLEKOMEN

A ti, drznik, dođeš! Udri!

Sluge i robovi tuku Pirgopolinika.

PIRGOPOLINIK

Ajoj, ajoj! Ma dosta, molim vas!

KARION

A da ga sada uškopim?

PERIPLEKOMEN

Kad god te volja! Hajd, raskrečite mu noge! Ruke mu raširite!

PIRGOPOLINIK

O saslušaj me, molim, prije nego što me daš osakatiti!

PERIPLEKOMEN

Govori, dok još nisi uškopljen!

PIRGOPOLINIK

Pa rekli su mi da je ona
već rastavljena, zbilja, tako mi je rekla njena svodilja!

PERIPLEKOMEN

Zakuni mi se da se nikom ovdje nećeš osvećivati
za ove batine, a ni za one što te možda još i čekaju,
ako te sad oslobodim, da živ se spasiš, čedo Venerino!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

O kunem ti se Jupitrom i Marsom da se nikom ne kanim
za ove batine sad osvećivati, zaslužio sam kaznu.
Poštedite li sad moj ponos, svoju krivnju plaćam pravično!

PERIPLEKOMEN

A ako ne održiš riječ?

PIRGOPOLINIK

Neka, jadan, ostanem bez mošnjje!

PERIPLEKOMEN

Raspali ga još koji put, a onda neka ide s mirom!

PIRGOPOLINIK

O, neka bogovi ti plate što me sad još i zagovaraš!

KARION

Isplatit ćeš nam mjeru zlata!

PIRGOPOLINIK

Zašto?

KARION

Zato da sva crijeva
odovuda odneseš nedirnuta, čedno čedo Venerino!
No ako ne daš zlata, pazi, ne puštam te!

PIRGOPOLINIK

Dat ću!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojniki

KARION

Razumno
rasuđuješ. Al košulju, ogrtač i mač - ostavit ćeš ovdje!

ROB, Periplekomenu

Da ga još jednom zviznem, il ga puštaš?

PIRGOPOLINIK

Dosta mi je batina,
o, zaklinjem vas, milost!

PERIPLEKOMEN

Oslobodite ga!

PIRGOPOLINIK

Hvala! Hvala ti!

PERIPLEKOMEN

I pazi, ako ikada te još zatečem ovdje, čuvaj drob!

PIRGOPOLINIK

Zasluzio bih!

PERIPLEKOMEN

Hajdmo doma, Karione!

Izlaze. Vraćaju se Pirgopolinikovi robovi iz luke.

Pirgopolinik, Sceledro

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

Moje sluge već
se vraćaju!

Sceledru.

Čuj, reci, je li Fila možda već otplovila?

SCELEDRO

Već odavno!

PIRGOPOLINIK

Ajoj!

SCELEDRO

O, jolkao bi ti i jače, kada bi
i drugo znao! Onaj s povezanim okom nije bio mornar!

PIRGOPOLINIK

Ne? Nego tko?

SCELEDRO

Njen ljubavnik!

PIRGOPOLINIK

A kako znaš? Da čujem!

SCELEDRO

Tako, znam!

Ma čim su izišli kroz gradska vrata, odmah su se počeli
i grliti i ljubiti i tome nikad kraja!

Tit Makcije Plaut: Hvalisavi vojnik

PIRGOPOLINIK

Baš sam ti
ja jadan, prevaren, sad mi je jasno! Onaj lupež, Palestrion,
namamio me u tu zamku!

SCELEDRO

Za drugo i nisi! Kad biste svi
vi, razvratnici tako prošli, manje bi vas bilo! Imali
biste više straha, a i manje volje!

PIRGOPOLINIK

Hajdmo doma!

GLAVNI GLUMAC

Plješčite!

Kraj.

RJEČNIK

apulski – pridjev prema Apulija, pokrajina u južnoj Italiji (glavni grad Napulj); **apulski nedohod** – "nedođija", zabit

bakanal - višednevne razuzdane svetkovine u čast boga vina Bakha ili Dioniza (Dionizije, Bakanalije)

Efez – antički grčki grad na obali Male Azije

Kapadokija – pokrajina u središnjoj Maloj Aziji (današnjoj Turskoj)

Kilikija – povijesna pokrajina na obali Sredozemlja na jugoistoku Male Azije, dio današnje Turske uz granicu sa Sirijom

Naupakt (Nafpaktos) – grad i luka u Grčkoj, na obali Lepantskog zaljeva, kasnije poznat i kao Lepanto

Sard – glavni grad antičke kraljevine Lidije (u Maloj Aziji)

Seleuk – ime više kraljeva iz dinastije Seleukida, koja je vladala Perzijom i Sirijom; osnivač dinastije je Seleuk I. Nikator (oko 358-281. pr. Kr.), general Aleksandra Velikoga

tal - dio, udio, nagrada